

PIĘKNIEJSZY PARK MARII SKŁODOWSKIEJ-CURIE

RAPORT Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

SIERPIEŃ 2018

CORAZ
LEPSZA

OCHOTA

DZIEKI TWOIM OPINIOM

Raport przygotowany na zlecenie:
Miasta Stołecznego Warszawy Dzielnica Ochota

**Przygotowanie i przeprowadzenie procesu konsultacji
oraz opracowanie raportu:
Centrum Doradztwa Strategicznego s.c.
D. Bieńkowska, C. Ulasiński, J. Szymańska, M. Widuch**

Zespół Centrum Doradztwa Strategicznego zaangażowany w przygotowanie i przeprowadzenie procesu konsultacji:

Antonina Lisiecka
Cezary Ulasiński
Dagmara Bieńkowska
Magdalena Widuch
Justyna Szymańska
Ewelina Romuzga
Jakub Żywiec
Katarzyna Gembal
Paweł Sacha

Centrum Doradztwa Strategicznego

Architekci zaangażowani w konsultacje i opracowanie koncepcji rewaloryzacji parku:
Grupa projektowa WINKLE – Maga Baryła

Spis treści

Wstęp	2
Streszczenie.....	4
Przebieg konsultacji	6
Działania informacyjne.....	7
Działania konsultacyjne.....	9
Punkt konsultacyjny	9
Spacer badawczy.....	12
Warsztaty projektowe.....	15
Internetowe formy zbierania opinii.....	16
Spotkanie podsumowujące	19
Wnioski z konsultacji	20
Sytuacja obecna – opinie na temat parku	21
Funkcje i charakter parku.....	23
Zagospodarowanie parku	27
Podstawowa infrastruktura parkowa	27
Mała architektura – woda w parku	30
Plac zabaw	31
Elementy sportowe	32
Nawierzchnia i przemieszczanie się po parku	32
Roślinność.....	33
Elementy edukacyjne	36
Pozostałe kwestie	37
Podsumowanie konsultacji	39

WSTĘP

Konsultacje społeczne dotyczące rewaloryzacji parku im. Marii Skłodowskiej-Curie przy ul. Wawelskiej w Warszawie trwały od 19 czerwca 2018 r. do 24 lipca 2018 r. Ich celem było zebranie uwag i opinii mieszkańców, zidentyfikowanie głównych potrzeb i oczekiwań użytkowników na temat zagospodarowania tej przestrzeni. Konsultacje służyły opracowaniu koncepcji rewaloryzacji parku. Cały proces opracowania dokumentów (raportu z wnioskami po konsultacjach oraz koncepcji rewaloryzacji parku) wraz z działaniami konsultacyjnym zrealizowano w okresie czerwiec-sierpień 2018 r.

Jednostką odpowiedzialną za organizację konsultacji był Urząd Dzielnicy Ochota m.st. Warszawy. Działania konsultacyjne przygotowali i prowadzili przedstawiciele Centrum Doradztwa Strategicznego z Krakowa s.c. D. Bieńkowska, C. Ułasiński, J. Szymańska, M. Widuch we współpracy z architekturką odpowiedzialną za opracowanie koncepcji zagospodarowania parku (Maga Baryła – warszawska grupa projektowa WINKLE).

Park im. Marii Skłodowskiej-Curie zajmujący powierzchnię ok. 2 ha znajduje się na terenie dzielnicy Ochota, pomiędzy ulicami Wawelską, Skłodowskiej-Curie, Hoffmanowej i Pogorzelskiego. Sąsiaduje z Centrum Onkologii, budynkami wojskowymi, zabudową mieszkalną, a także z instytutami Wydziału Biologii Uniwersytetu Warszawskiego oraz Państwowej Akademii Nauk. Park powstał w latach 30. XX wieku początkowo jako duży skwer, a po II wojnie światowej został przekształcony w park miejski. Obecnie na jego terenie mieszczą się dwa place zabaw dla dzieci, boisko do koszykówki oraz pomnik patronki – Marii Skłodowskiej-Curie.

Grafika 1. Przestrzeń objęta konsultacjami – mapa oraz wybór zdjęć parku Marii Skłodowskiej-Curie

W procesie konsultacji wykorzystano różnorodne, dopełniające się metody pozyskiwania opinii m.in. terenowe punkty konsultacyjne, spotkania i warsztaty, badanie ankietowe CAWI. Poniżej zamieszczono grafikę przedstawiającą harmonogram działań konsultacyjnych, a poszczególne techniki omówiono w kolejnym rozdziale.

Streszczenie

Konsultacje spotkały się z zainteresowaniem mieszkańców i użytkowników parku, którzy chętnie dzieli się swoimi doświadczeniami i opiniami.

Łącznie w konsultacjach wzięło udział ponad 200 osób (w tym: blisko 150 uczestników wydarzeń plenerowych¹, 60 wypełnionych ankiet on-line, 1 uwaga zgłoszona e-mailowo, kilkanaście osób podczas spotkania podsumowującego). Należy jednak podkreślić, że konsultacje miały charakter jakościowy, a stosowane w niniejszym raporcie zestawienia głosów i wykresy przedstawiają jedynie pewne preferencje i tendencje zauważalne wśród uczestników konsultacji.

Uczestnicy doceniali obecny charakter parku i zwracali uwagę na elementy, które powinny zostać zachowane, ale też wskazywali sposoby na ulepszenie przestrzeni. Spośród wielu propozycji najważniejsze okazały się te związane z wprowadzeniem dodatkowej roślinności kwitnącej oraz zadbaniem o istniejącą zieleń, zwłaszcza drzewa. Uczestnikom zależało, aby móc w przyszłości

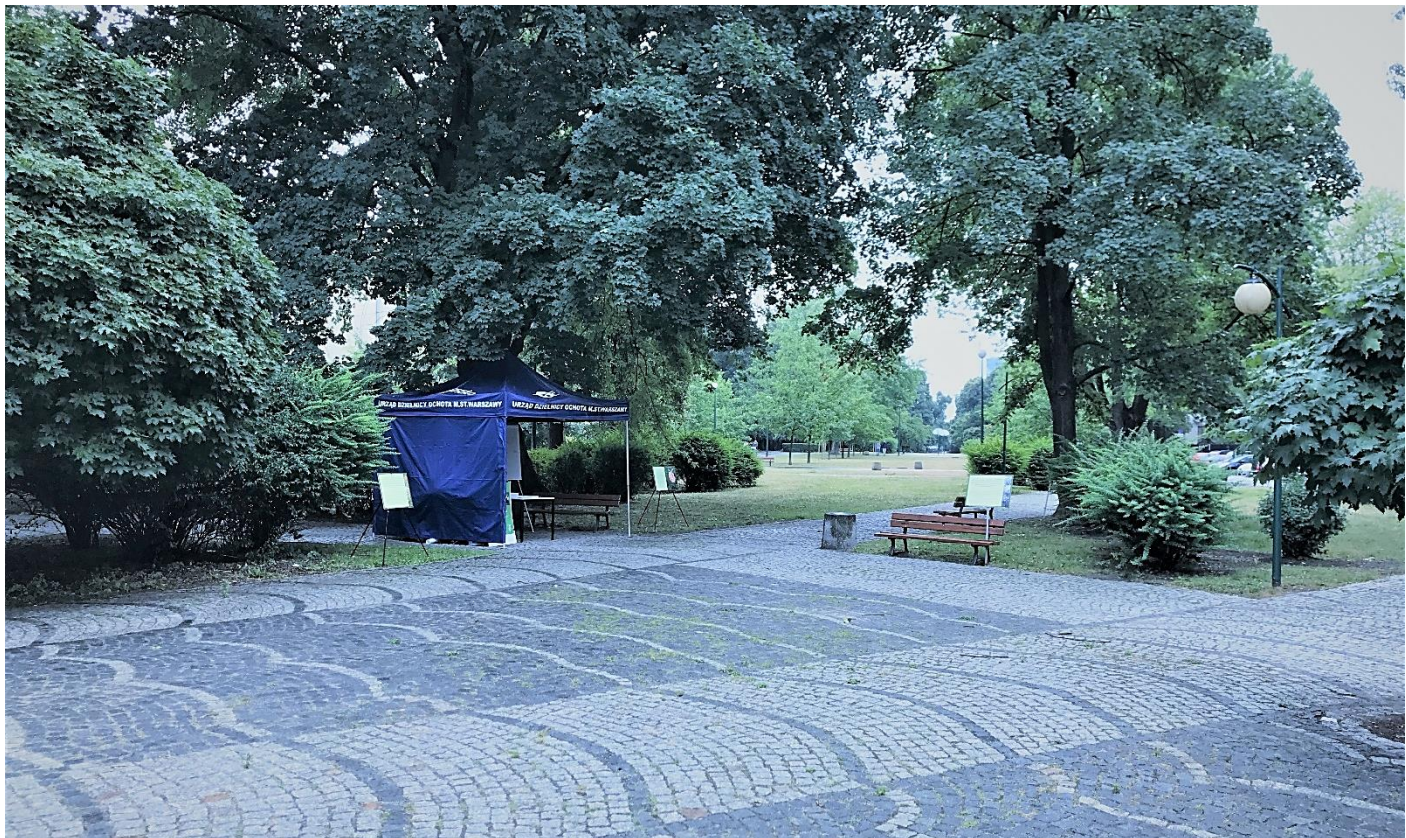
¹ Wydarzenia plenerowe: punkt konsultacyjny oraz warsztaty projektowe. Warsztaty według początkowych założeń miały odbyć się w lokalu znajdującym się w pobliżu parku (bistro Królestwo Wwa, godz. 17.00-19.00), ale ze względu na niską frekwencję oraz słoneczną pogodę zostały przeniesione do parku i przedłużone do godziny 20.00. Plenerowa formuła pozwoliła na zaangażowanie w konsultacje wielu użytkowników parku.

wygodnie i bezpiecznie korzystać z parku, dlatego często powtarzającym się postulatem była modernizacja podstawowej infrastruktury parkowej, takiej jak ławki i oświetlenie.

W opinii uczestników konsultacji park powinien funkcjonować jako miejsce odpoczynku, ale także pozwalać na różne aktywności (gry, sport, zabawę), dlatego za istotne uznano pozostawienie i wyremontowanie istniejących elementów – placu zabaw, boiska do koszykówki. Ponadto proponowano uzupełnienie ich o nowe obiekty małej architektury, m.in. elementy umożliwiające kontakt z wodą, boisko do siatkówki, siłownię. Kolejną często powtarzaną propozycją było odgrodzenie parku od ruchliwej ul. Wawelskiej.

Przygotowana koncepcja rewaloryzacji parku spotkała się z pozytywnym przyjęciem uczestników spotkania podsumowującego konsultacje. W projekcie ujęto większość ze zgłaszanych potrzeb w zakresie funkcji czy elementów zagospodarowania, zaakcentowano też powiązanie przestrzeni z patronką parku poprzez ścieżkę edukacyjną dotyczącą Marii Skłodowskiej-Curie.

Dopełnieniem raportu jest projekt koncepcyjny rewaloryzacji parku im. Marii Skłodowskiej-Curie, opracowany przez architektów z grupy projektowej Winkle na podstawie wniosków z konsultacji, dostępny do wglądu na stronie internetowej Urzędu Dzielnicy Ochota.

PRZEBIEG KONSULTACJI

W tej części raportu pokrótce scharakteryzowano działania promocyjne oraz konsultacyjne przeprowadzone w ramach procesu konsultacji społecznych dotyczących rewaloryzacji parku im. Marii Skłodowskiej-Curie.

Działania informacyjne

Działania informacyjne, prowadzone przez Urząd Dzielnicy Ochota, opierały się na wykorzystaniu mediów społecznościowych oraz plakatów i ulotek. Materiały informacyjne pojawiły się w przestrzeni dzielnicy m.in. w Urzędzie Dzielnicy, sieci bibliotek, w parku i w budynkach mieszkalnych Starej Ochoty.

Zaproszenia do włączenia się w działania konsultacyjne skierowane do instytucji, stowarzyszeń i grup mieszkańców przekazywano także bezpośrednio, e-mailowo oraz za pośrednictwem Facebooka. Informacje o poszczególnych wydarzeniach odbywających się w ramach konsultacji regularnie zamieszczano na stronie internetowej i Facebooku Dzielnicy Ochota, a także na Warszawskiej Platformie Konsultacji Społecznych.

W nagłośnienie konsultacji zaangażowali się także lokalni działacze i instytucje, przekazując informacje dalej, publikując je na swoich stronach i profilach mediów społecznościowych, m.in. Towarzystwo Marii Skłodowskiej-Curie w Hołdzie, Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie Polskiego Towarzystwa Chemicznego, stowarzyszenie Ochocianie, radni dzielnicy.

Dodatkową promocję zapewnił terenowy punkt konsultacyjny – mieszkańców i przechodniów informowano o procesie konsultacji, wręczano ulotki z harmonogramem działań oraz zachęcano do uczestnictwa w kolejnych wydarzeniach: ankiecie, spacerze badawczym, spotkaniach.

Grafika 2. Działania informacyjne w Internecie - zrzuty stron i mediów społecznościowych

CORAZ
LEPSZA
OCHOTA
DZIEKI TWOIM OPINIOM

**PIĘKNIEJSZY PARK
MARII SKŁODOWSKIEJ-CURIE**
KONSULTACJE SPOŁECZNE

Więcej drzew i kwitnących krzewów? Wygodne ławki i lepsze oświetlenie? Urządzenia do rekreacji? A może stoliki do gry w szachy i lepszy plac zabaw dla dzieci? Wspólnie urządzimy ogrody Marii!

Możesz przyjść na jedno ze spotkań, spacer lub wypełnić anonimową ankietę na:
www.urzadochota.waw.pl
Możesz również wysłać e-mail na adres:
ochota.konsultacjespoleczne@um.warszawa.pl
Uwagi i propozycje zbieramy do 18 lipca 2018 r.

19 czerwca 13.00 - 17.00	24 czerwca 11.00 - 16.00	4 lipca 17.00 - 19.00	24 lipca 17.00 - 19.00
PUNKT park Marii Skłodowskiej-Curie	PUNKT SPACER (od 15.00) park Marii Skłodowskiej-Curie	WARSZTAT Królestwo Wwa Teatr Ochoty Reja 9	SPOTKANIE Urząd Dzielnicy Grójecka 17a

PRZYJDŹ! TWOJA OPINIA SIĘ LICZY.

Grafika 3. Plakat promujący konsultacje

Działania konsultacyjne

Konsultacje trwały od 19 czerwca do 24 lipca 2018 r. Składały się z działań umożliwiających różne formy uczestnictwa – zarówno indywidualne wyrażenie opinii, jak i spotkanie i dyskusję między różnymi grupami interesariuszy.

Łącznie w działaniach konsultacyjnych wzięło udział ok. 200 uczestników. Byli to różnego typu użytkownicy parku m.in. osoby mieszkające w okolicy, rodziny z dziećmi, właściciele psów, pacjenci pobliskiej kliniki, osoby regularnie przechodzące przez park, przedstawiciele instytucji/organizacji działających na terenie dzielnicy. Udało się także dotrzeć do przedstawicieli różnych pokoleń. Podczas wydarzeń obecni byli także przedstawiciele Urzędu Dzielnicy Ochota.

Konsultacje rozpoczęto od terenowego punktu konsultacyjnego, a równolegle uruchomiono internetowe narzędzia zbierania opinii – ankietę oraz e-mail do zgłaszania uwag. Następnie odbyły się wydarzenia w plenerze: kolejny dyżur punktu konsultacyjnego, spacer badawczy oraz warsztaty projektowe. Całość działań podsumowano podczas spotkania konsultacyjnego, prezentując projekt koncepcji zagospodarowania parku i zbierając na jego temat opinie i uwagi uczestników. Wydarzenia prowadzili moderatorzy Centrum Doradztwa Strategicznego ze wsparciem architektów. Celem każdej z form konsultacji było zebranie potrzeb i oczekiwań mieszkańców odnośnie parku im. Marii Skłodowskiej-Curie, zwłaszcza w kontekście jego zagospodarowania i rewaloryzacji. Działania konsultacyjne były skierowane do użytkowników parku oraz mieszkańców dzielnicy Ochota, a także do wszystkich osób zainteresowanych przyszłością parku. Opinie i sugestie pozyskane za pomocą poszczególnych technik konsultacyjnych przekazywano na bieżąco do architektki zajmującej się opracowaniem koncepcji zagospodarowania parku.

Pomysły i uwagi zebrane w całym procesie konsultacyjnym zostały przytoczone i omówione w zbiorczej analizie potrzeb i oczekiwań uczestników konsultacji, którą stanowi rozdział *Wnioski z konsultacji*. Natomiast opinie dotyczące projektu koncepcji zagospodarowania, które zgłoszono podczas spotkania podsumowującego, zamieszczono w części *Podsumowanie konsultacji*.

Punkt konsultacyjny

W ramach konsultacji zrealizowano dwa czterogodzinne dyżury terenowego punktu konsultacyjnego. Punkt konsultacyjny funkcjonował w czerwcu 2018 r. na terenie parku im. Marii Skłodowskiej-Curie w następujące dni:

- we wtorek 19 czerwca, w godzinach 13.00-17.00,
- w niedzielę 24 czerwca, w godzinach 11.00-15.00.

Dyżury odbyły się w dzień roboczy i weekendowy, aby umożliwić udział w konsultacjach osobom pracującym, a także rzeczywistym użytkownikom terenu. Łącznie punkty terenowe odwiedziło ok. 80 osób, które z zaangażowaniem włączyły się w rozmowę.

Punkt konsultacyjny, 19 i 24 czerwca 2018

Grafika 4. Zestawienie zdjęć z obu dyżurów punktu konsultacyjnego

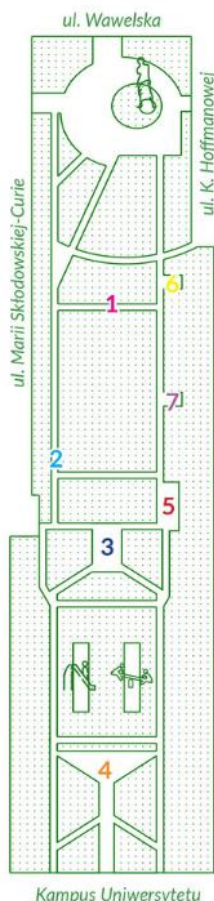
Punkt konsultacyjny funkcjonował w postaci namiotu wyposażonego w materiały dotyczące procesu konsultacji (ulotki, plakaty, mapę parku) oraz flipchart pełniący funkcję ściany opinii, na którym moderatorzy na bieżąco zapisywali głosy i pomysły uczestników.

Punktom towarzyszyły dodatkowe atrakcje, które miały wzbudzić zainteresowanie przechodniów, a także przybliżyć uczestnikom ogrodowe pasje patronki parku. Na terenie parku pojawiło się zatem kilka plansz z wystawy „Maria Skłodowska-Curie i kwiaty” udostępnionych dzięki uprzejmości Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie Polskiego Towarzystwa Chemicznego. Przygotowano także mapki z zagadkami dotyczącymi Marii Skłodowskiej-Curie, a wypisane kredą na asfaltowych ścieżkach odpowiedzi-ciekawostki można było odnaleźć, podążając według trasy wyznaczonej na mapce. Na uczestników czekał poczęstunek w postaci cukierków, a na najmłodszych – zestawy puzzli подарowane przez Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie PTC.

Ponadto działalność terenowych punktów miała wymiar promocyjny – uczestników informowano o kolejnych zaplanowanych wydarzeniach (spacerze badawczym, ankiecie on-line) oraz rozdawano ulotki z harmonogramem całych konsultacji.

Grafika 5. Zestawienie zdjęć z działań towarzyszących punktowi konsultacyjnemu

Znamy Marię Skłodowską-Curie z jej naukowych dokonań, ale dlaczego mielibyśmy z nią rozmawiać o ogrodach? Otóż nasza Noblistka fascynowała się przyrodą i z wielką troską doglądała roślin w swoim ogrodzie. Przygotowaliśmy kilka zagadek, które pozwolą nieco lepiej poznać Marię – tym razem przede wszystkim jako miłośniczkę ogrodnictwa.

Odpowiedzi znajdziesz w parku – podążaj za oznaczeniami na mapce i rozglądaj się uważnie (podpowiedź: patrz dookoła, ale i pod nogi! :))

Szukając odpowiedzi, spójrz na otaczającą Cię przestrzeń i zastanów się: co chciałbyś w niej zmienić? Jak możemy ją urządzić? Czego nam w niej brakuje, a co się bardzo podoba? Koniecznie wróć do nas i podziel się swoimi odczuciami i pomysłami!

1. { Jakie dwa gatunki kwiatów mają
2. { odmiany nazwane na cześć Marii?
3. Jakie drzewa Maria mierzyła w swoim ogrodzie specjalnie przygotowanym sznurkiem?
4. Ulubione kwiaty Marii to
5. Po wyjeździe za granicę, w jakim nieoczekiwanym miejscu Maria prowadziła ogród?
6. W którym roku powstał pierwotny pomnik, któremu dziś się przyglądamy?
7. Jakie drzewo i gdzie Maria własnoręcznie zasadziła w tej okolicy?

Grafika 6. Dodatkowe działania podczas punktów konsultacyjnych – materiał z zagadkami dotyczącymi patronki parku

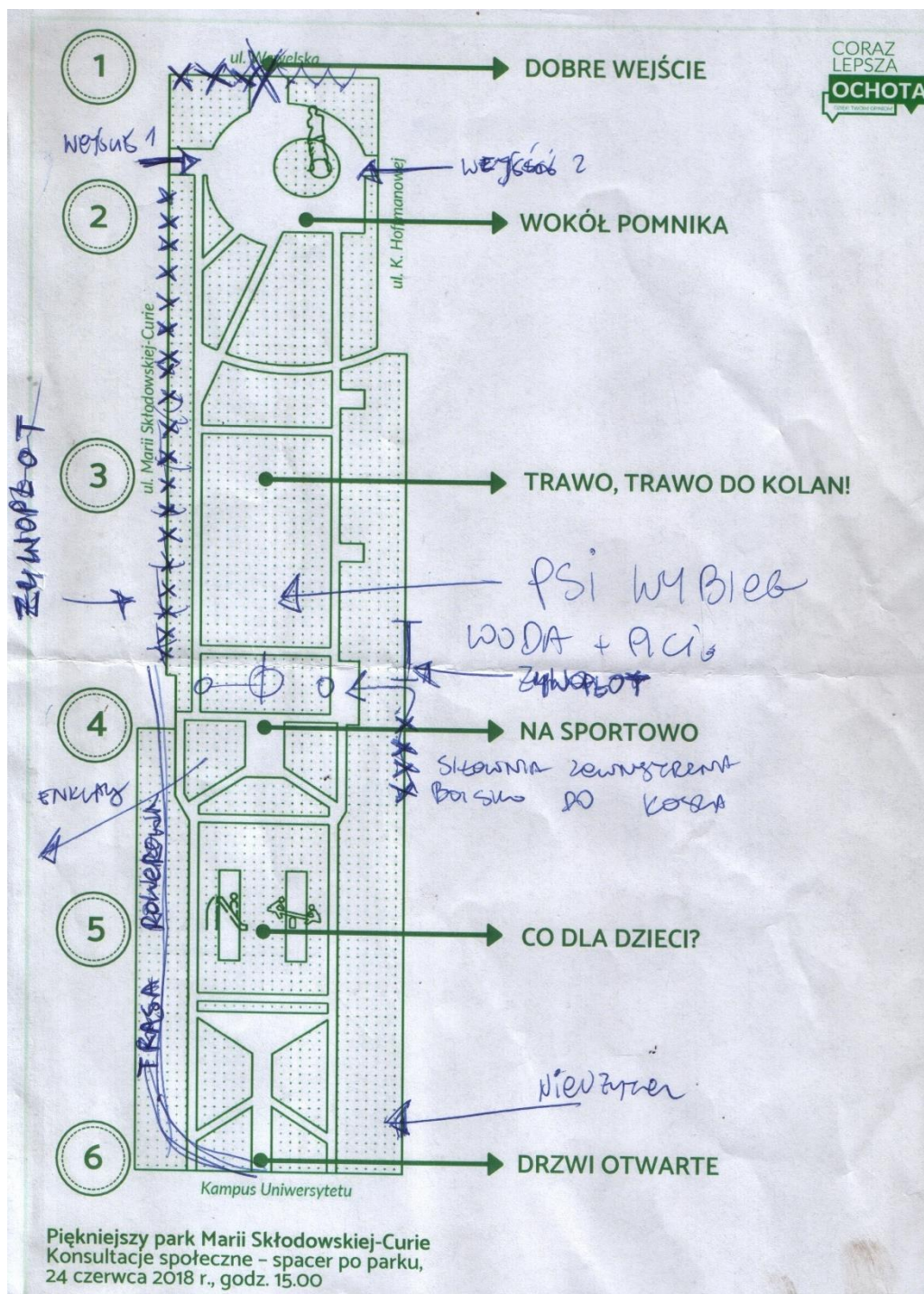
Spacer badawczy

Wśród działań konsultacyjnych znalazł się także spacer badawczy, który przeprowadzono w niedzielę 24 czerwca. Spacer odbył się bezpośrednio po punkcie konsultacyjnym i trwał nieco ponad godzinę. Wzięło w nim udział 13 osób – byli to głównie mieszkańcy budynków sąsiadujących z parkiem.

Spacer pozwolił spojrzeć na park z perspektywy jego użytkowników – poznać najważniejsze według nich problemy, ale i zalety tego terenu. Umożliwił także skonfrontowanie pomysłów na zmiany z uwarunkowaniami przestrzeni. Spacerowano według trasy pozwalającej na obejście całego parku. Przewidziano 6 stacji tematycznych, podczas których uczestnicy zatrzymywali się, aby porozmawiać o danej przestrzeni (jak funkcjonuje obecnie i jak mogłaby funkcjonować w przyszłości). Rozmowy dotyczyły zagadnień, takich jak: wejście do parku, aranżacja zieleni i małej architektury wokół pomnika, wykorzystanie trawników, elementy sportowe w parku, plac zabaw i urządzenia dla dzieci, aranżacja przestrzeni w głębi parku, dostępność parku (ogrodzenie i furtka). Dla uczestników przygotowano materiały pomocnicze w formie mapek z oznaczonymi stacjami i tematami oraz miejscem na zapisanie uwag czy wrysowanie swoich propozycji.

Grafika 7. Zestawienie zdjęć ze spaceru badawczego

Grafika 8. Materiał ze spaceru badawczego - mapka z uwagami uczestnika

Warsztaty projektowe

Kolejnym wydarzeniem były warsztaty projektowe, które odbyły się w środę 4 lipca 2018 r. w parku im. Marii Skłodowskiej-Curie. Celem techniki było zebranie opinii w zakresie trzech zagadnień:

- rozwiązań w zakresie zagospodarowania parku (Jakie elementy powinny się pojawić? Jaki styl/charakter i jakie formy byłyby najbardziej atrakcyjne w przypadku rozwiązań dotyczących zieleni oraz małej architektury?);
- lokalizacji poszczególnych funkcji w przestrzeni (Jakie aktywności i gdzie mogłyby być realizowane? Gdzie umieścić nowe/zmodernizowane elementy zagospodarowania?);
- sposobów zaakcentowania obecności Marii Skłodowskiej-Curie w parku (Jakie elementy wprowadzić? W jakiej formie podkreślić związek patronki parku z tą przestrzenią?).

Do rozmowy wykorzystano materiały pomocnicze: plansze z referencjami wizualnymi oraz prostą makietę parku. Na planszach zestawiono zdjęcia obrazujące różne rozwiązania w zakresie małej architektury, zieleni parkowej czy elementów sportowych. Na makiecie uczestnicy mogli wskazywać preferowaną lokalizację dla aktywności i elementów zagospodarowania.

W wydarzeniu wzięło udział ok. 50 osób. Byli to głównie użytkownicy parku i okoliczni mieszkańcy, w tym rodziny z dziećmi, właściciele psów, osoby spacerujące czy po prostu przechodzące przez park przy okazji powrotu z pracy. Zebrano wiele wspólnych potrzeb i oczekiwań, choć padły też niemal wykluczające się pomysły w zakresie przyszłego zagospodarowania parku.

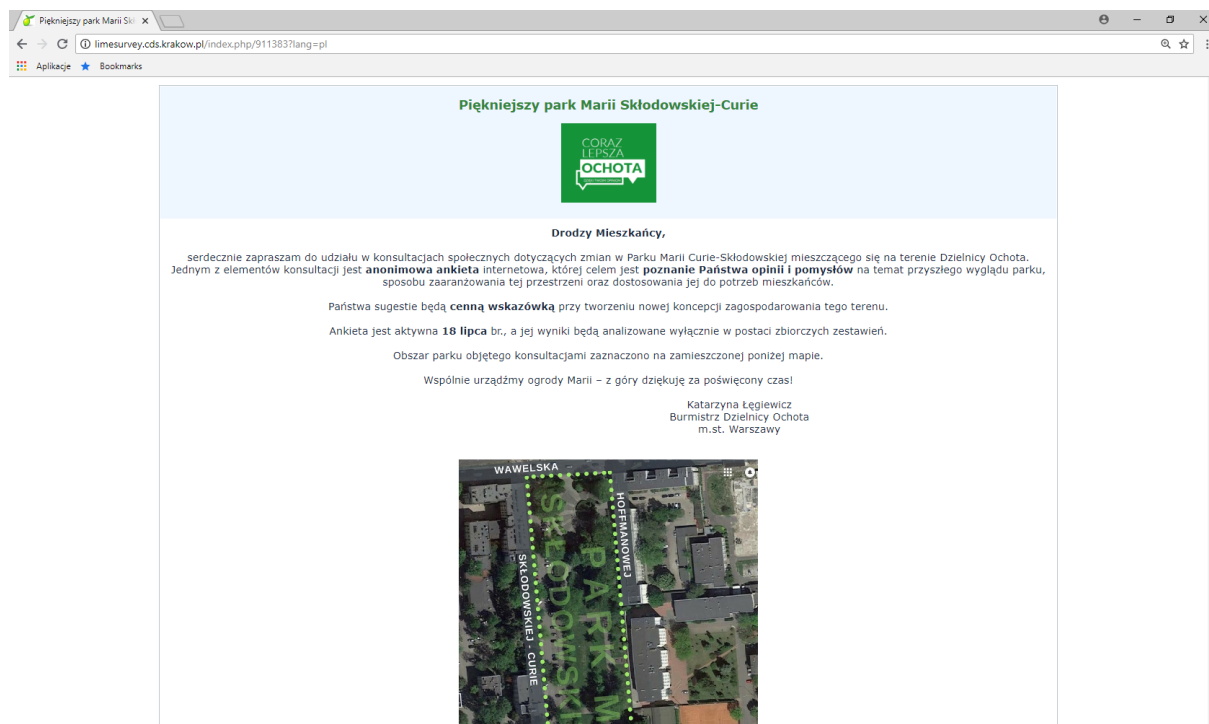
Warsztaty projektowe, 4 lipca 2018

Grafika 9. Zestawienie zdjęć ze spotkania warsztatowego w parku

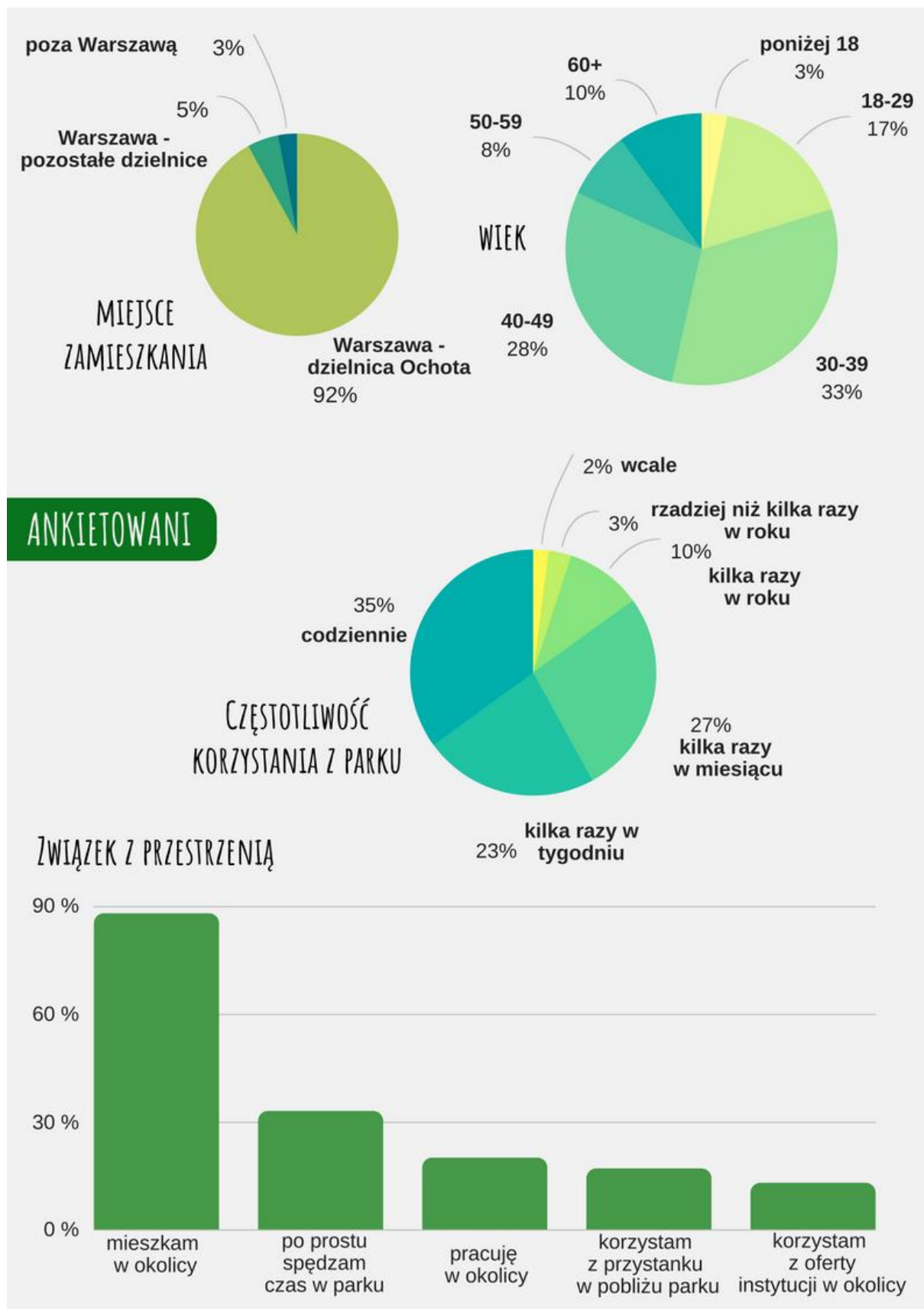
Internetowe formy zbierania opinii

Ankieta on-line była dostępna od 19 czerwca do 18 lipca pod adresem <http://limesurvey.cds.krakow.pl/index.php/911383?lang=pl>. Respondentów pytano o sposoby korzystania z parku i ich związek z przestrzenią, preferowane zmiany w zakresie zagospodarowania oraz oczekiwane funkcje i charakter parku. Forma ta miała stanowić ułatwienie dla osób, które z różnych względów nie mogły w inny sposób włączyć się w proces konsultacji.

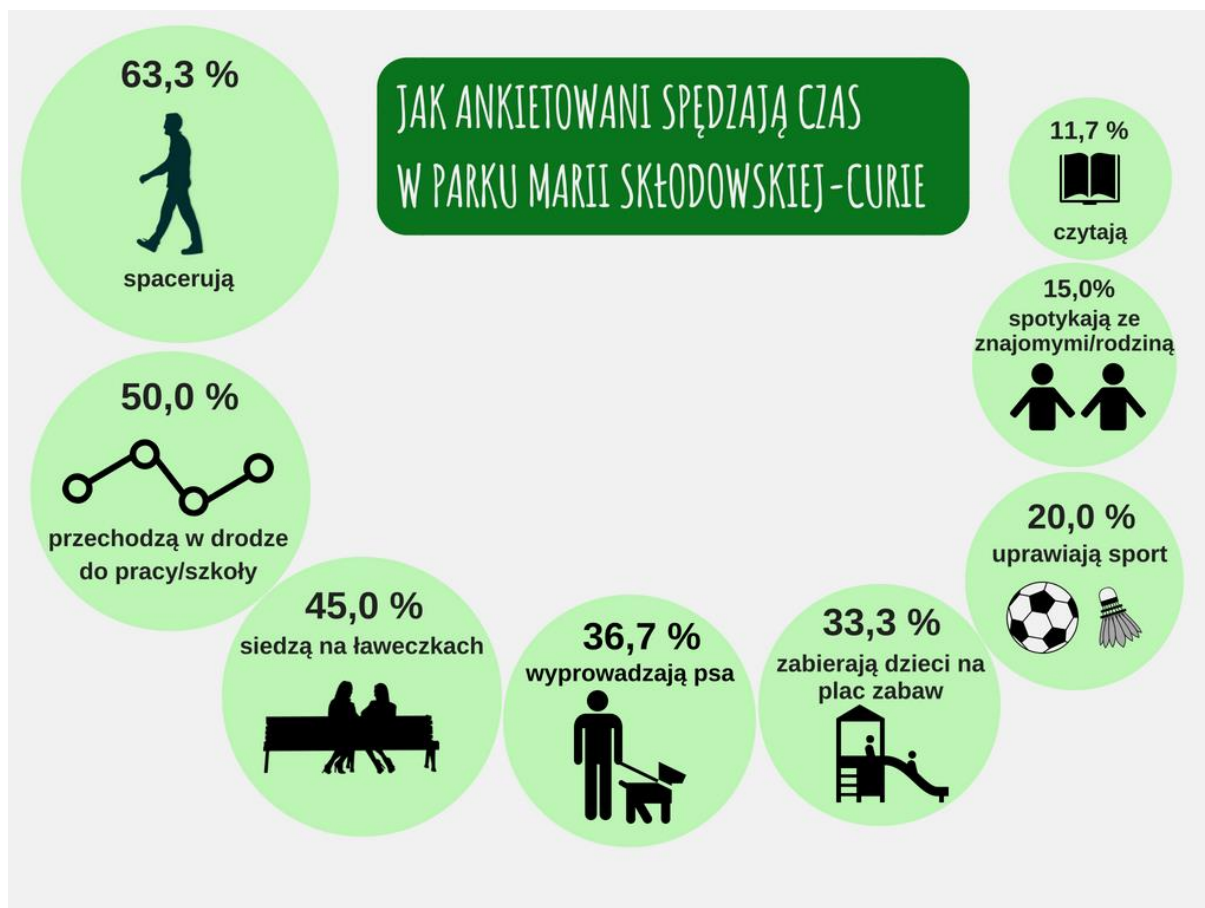

Grafika 10. Aktywna ankieta on-line - zrzut ekranu

Łącznie ankietę on-line wypełniło 60 osób ($n=60$, w tym 43 kobiety i 17 mężczyzn). Byli to głównie mieszkańcy Dzielnicy Ochota (92%), a wielu z nich to jednocześnie regularni użytkownicy parku. Wśród ankietowanych dominowały osoby w wieku 30-49 lat. Większość wypełniających ankietę mieszka w okolicy (88%), a pozostałe osoby pracują w okolicy albo korzystają z instytucji znajdujących się w pobliżu, albo po prostu spędzają czas w parku.

Grafika 11. Charakterystyka uczestników ankiety on-line ze względu na miejsce zamieszkania, wiek, częstotliwość korzystania z parku, związek z przestrzenią, n=60 (odpowiedzi dotyczące związku z przestrzenią nie sumują się do 100% - istniała możliwość wielokrotnego wyboru).

Grafika 12. Zestawienie najczęstszych odpowiedzi uczestników ankiety na pytanie „W jaki sposób najczęściej spędza Pan(i) czas w parku Marii Curie-Skłodowskiej?”, n=60 (odpowiedzi nie sumują się do 100% – istniała możliwość wielokrotnego wyboru)

Ponadto, połowa ankietowanych uznała, że najczęściej spędza czas w parku im. Marii Skłodowskiej-Curie spacerując, przechodząc tędy w drodze do pracy/szkoły oraz siedząc na ławeczkach. Te trzy czynności były też wybierane przez większość osób, które zadeklarowały codzienne korzystanie z parku. Wyprowadzanie psa oraz wyjście z dziećmi na plac zabaw to z kolei aktywności wskazane przez 1/3 respondentów (przy czym wyprowadzania psa dominowało wśród odpowiedzi osób, korzystających z parku codziennie, a wychodzenie na plac zabaw – wśród tych bywających w parku kilka razy w tygodniu lub kilka razy w miesiącu).

Przez cały czas trwania konsultacji można było także przysyłać e-maile z uwagami na adres Urzędu Dzielnicy Ochota: ochota.konsultacjespoleczne@um.warszawa.pl. W ten sposób otrzymano jedną opinię dotyczącą potrzeb związanych z zagospodarowaniem części parku znajdującej się w sąsiedztwie kliniki przy ul. Wawelskiej 15 (przekazaną przez przedstawiciela Centrum Onkologii – Instytut im. Marii Skłodowskiej-Curie).

Spotkanie podsumowujące

Spotkanie kończące konsultacje odbyło się we wtorek 24 lipca 2018 r. w Urzędzie Dzielnicy Ochota, przy ul. Grójeckiej 17a. Celem spotkania było podsumowanie dotychczasowych działań konsultacyjnych, zaprezentowanie projektu koncepcji zagospodarowania parku oraz zebranie opinii na jego temat. W spotkaniu uczestniczyło 13 osób.

W pierwszej części spotkania podsumowano dotychczasowe wnioski oraz zaprezentowano projekt koncepcji zagospodarowania parku. W drugiej części odbyła się dyskusja na temat przedstawionej koncepcji – dopytywano o szczegóły rozwiązań, zgłaszano dodatkowe propozycje.

Grafika 13. Zestawienie zdjęć ze spotkania zamykającego konsultacje

WNIOSKI Z KONSULTACJI

W tej części raportu zostały przytoczone i przeanalizowane potrzeby i oczekiwania uczestników konsultacji. Pogrupowano je według zagadnień istotnych z perspektywy rewaloryzacji parku, takich jak: obecna sytuacja parku, preferowane funkcje i charakter parku, elementy zagospodarowania np. mała architektura, roślinność, elementy edukacyjne.

Sytuacja obecna – opinie na temat parku

Na podstawie informacji zebranych podczas konsultacji można wyróżnić następujące grupy użytkowników parku:

- mieszkańcy okolicznych budynków;
- rodziny z dziećmi;
- właściciele psów;
- pacjenci i pracownicy Centrum Onkologii przy ul. Wawelskiej 15;
- studenci i pracownicy mieszczących się w pobliżu Instytutów UW oraz PAN;
- goście oraz pracownicy/członkowie Towarzystwa Marii Skłodowskiej-Curie w Hołdzie²;
- regularni przechodnie – osoby często przechodzące przez park, które pracują/uczą się w okolicy, korzystają z przystanków komunikacji miejskiej czy oferty instytucji znajdujących się w pobliżu.

Wśród zróżnicowanych potrzeb deklarowanych przez użytkowników parku znalazło się jednocześnie wiele wspólnych oczekiwań i przemyśleń, zwłaszcza dotyczących utrzymania specyfiki parku czy zadbania o określone elementy zagospodarowania przestrzeni.

Uczestnicy konsultacji często swoje wypowiedzi rozpoczynali od refleksji na temat obecnego użytkowania parku, podając wady i zalety tej przestrzeni. Do zalet zaliczano m.in.:

- lokalny charakter parku;
- spokojny i kameralny charakter parku;
- odczuwalną „zieloność” – przestrzeń zdominowana przez trawę, drzewa i krzewy, która pozwala odpocząć od miejskiego hałasu i krajobrazu (zwłaszcza w głębi parku);
- drzewostan i roślinność w głębi parku, które są nieco bardziej gęste, mniej uporządkowane i zapewniają zacienienie, a jednocześnie nadają leśnego i dzikiego charakteru tej części parku;
- wielofunkcyjność przestrzeni – choć park zajmuje niewielki obszar, to jego wydłużony kształt pozwala na realizację różnych aktywności przez różne grupy użytkowników bez większych konfliktów;
- roślinność i przestrzeń, która daje swobodę – zarówno w przypadku dziecięcych zabaw, jak i wyprowadzania czworonogów;
- dostępność przestrzeni – park funkcjonuje także jako pieszy szlak komunikacyjny np. skrót na Pole Mokotowskie czy Bazar Banacha/ Zieleniak (w tym kontekście podkreślano, że należy dbać, aby furka prowadząca do Kampusu Ochota UW była otwarta przez całą dobę, bo sporadycznie zdarza się, że jest wieczorami zamknięta).

² Bardzo dziękujemy przedstawicielom Towarzystwa Marii Skłodowskiej-Curie w Hołdzie za udział w konsultacjach oraz podzielenie się wiedzą na temat sportowych i ogrodowych pasji oraz nieoczywistych zainteresowań patronki parku. Informacje te stanowiły cenną inspirację dla działań konsultacyjnych oraz projektowych.

Natomiast mówiąc o elementach, które są ważne, ale potrzebują poprawy wskazywano na:

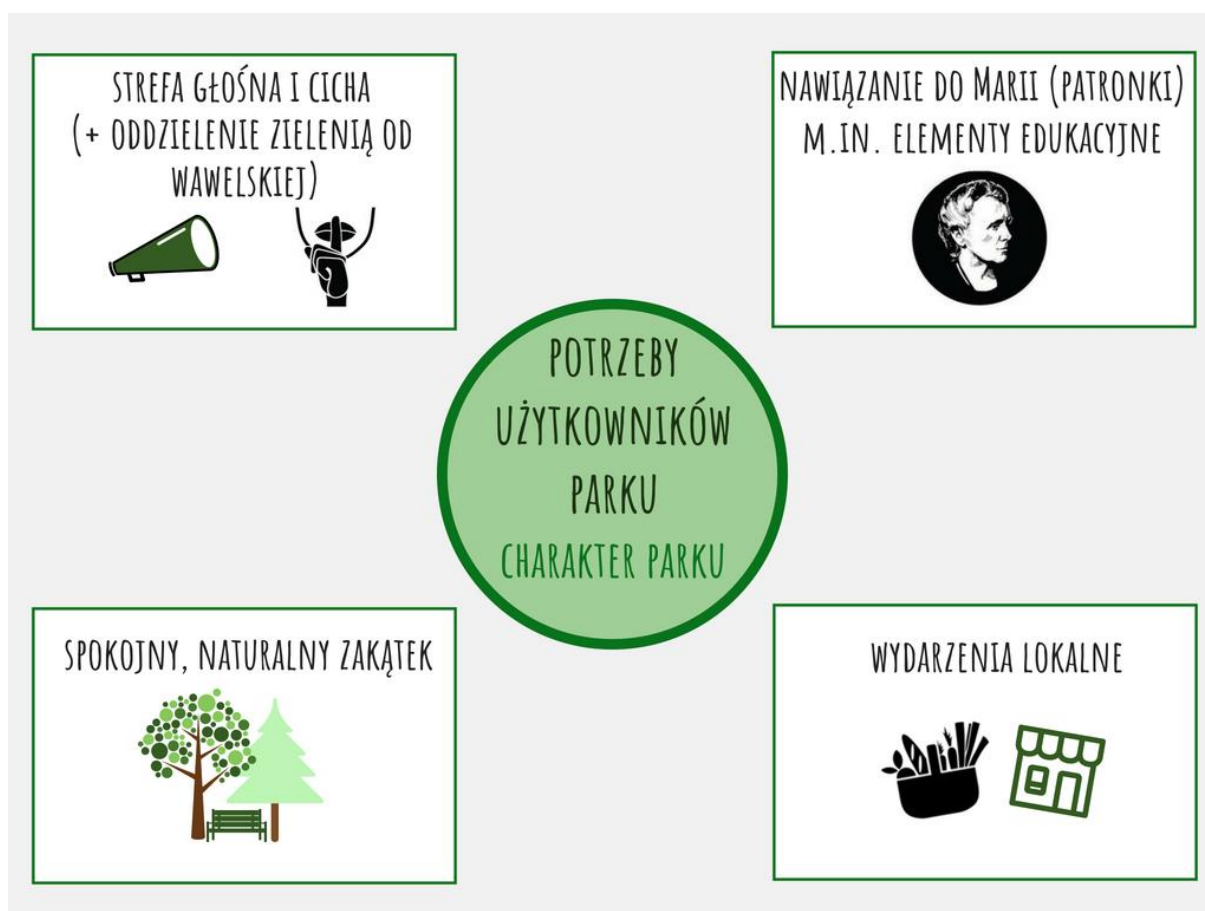
- kwestie związane z pielęgnacją roślinności, w tym:
 - stan trawników – które obecnie nie są wystarczająco zadbane, a dodatkowo właściciele psów nie zawsze sprzątają po swoich pupilach;
 - żywopłoty/ pojedyncze krzaki w głębi parku czy w okolicach pomnika, które niektórym służą do konsumpcji alkoholu lub zastępują miejskie szalety;
 - ubolewano także nad wyciętymi klonami, o których cały czas przypominają pozostawione karpę;
- wejście do parku – argumentowano, że wejście strony ul. Wawelskiej jest rzadko używane i zazwyczaj korzysta się z bocznych wejść: od strony kliniki, tj. od ul. Marii Skłodowskiej-Curie (wydeptana ścieżka przez trawnik od strony przejścia dla pieszych) oraz od strony zabudowy mieszkaniowej, tj. ul. Hoffmanowej. Szerokie wejście położone przy ruchliwej i głośnej Wawelskiej obniża komfort i poczucie bezpieczeństwa w tej części parku (okolice pomnika) – trzeba zwracać szczególną uwagę na dzieci i psy, żeby nie wybiegły na ulicę, jest głośno i przez to niezbyt przyjemnie;
- boisko do koszykówki – obecnie jest niewygodne i niebezpieczne ze względu na zniszczoną nawierzchnię oraz obecność wielu studzienek i krater odpływowych, a po deszczu – długo stojącą wodę;
- niektóre elementy placu zabaw – sygnalizowano, że obecnie zabawki są mało urozmaicone i szybko się nudzą – zwłaszcza większym dzieciom, a podział na dwa place jest niefunkcyjny, szczególnie kiedy przychodzi się z kilorgiem dzieci. Trawnik między placami zabaw jest często używany przez dzieci, dlatego warto zabezpieczyć także tę przestrzeń (zwłaszcza, że obecnie można natknąć się tam na psie „nieszpodzianki”). Zgłaszano też zastrzeżenia do żwirowej nawierzchni placów i do furtek od ogrodzenia, które ze względu na mechanizm sprężynowy „odskakują” i są niebezpieczne dla dzieci;
- oświetlenie – w głębi parku jest niewystarczające, a zabrudzone lampy są nieestetyczne i dodatkowo ograniczają światło;
- samochody rozjeżdżające trawniki – parkujące właściwie na terenie parku, tuż pod drzewami od strony ul. Marii Skłodowskiej-Curie;
- nawierzchnię – zniszczone ścieżki asfaltowe, a także pojawiły się głosy, że nawierzchnia z kostki granitowej wokół pomnika może sprawiać trudności w przemieszczaniu się osobom o ograniczonej sprawności, osobom jeżdżącym na rolkach czy hulajnogach;
- kwestie związane z bezpieczeństwem w parku – zauważa się akty wandalizmu (zniszczone ławki, konieczność przeniesienia „atomów” – elementów ścieżki edukacyjnej Marii Skłodowskiej-Curie³), a niektórym użytkownikom przeszkadzają hałaśliwe wieczorne „biesiady” w parku i pozostawiony po nich nieporządek – butelki, rozbite szkło itp.

³ Więcej informacji o ścieżce: http://edukacja.warszawa.pl/wokol-nas/jubileusze/rok-marii-sklodowskiej-curie/3572_sciezka-edukacyjna-marii-sklodowskiej-curie [dostęp: 5.08.2018 r.]. Początkowo „atomy” znajdowały się w parku, wokół pomnika Marii Skłodowskiej-Curie. W 2012 r. ze względu na powtarzające się akty wandalizmu zostały przeniesione do ogrodu Centrum Onkologii przy ul. Wawelskiej 15, przez co dostęp do ścieżki jest ograniczony.

Funkcje i charakter parku

Uczestnikom konsultacji zależało, aby park zachował swoją **lokalną, kameralną specyfikę**, ale był jednocześnie miejscem różnorodnych aktywności i międzypokoleniowych spotkań różnych grup użytkowników. Sygnalizowano, że warto, aby park przede wszystkim umożliwiał **relaks i wyciszenie**, a jego charakter zmierzał w stronę spokojnego zielonego zakątka niż terenu sportowo-rekreacyjnego. Podkreślano też, że należy zapewnić elementy pozwalające na zabawę i aktywność fizyczną, ale zadbać o to, aby takie funkcje nie zdominowały przestrzeni.

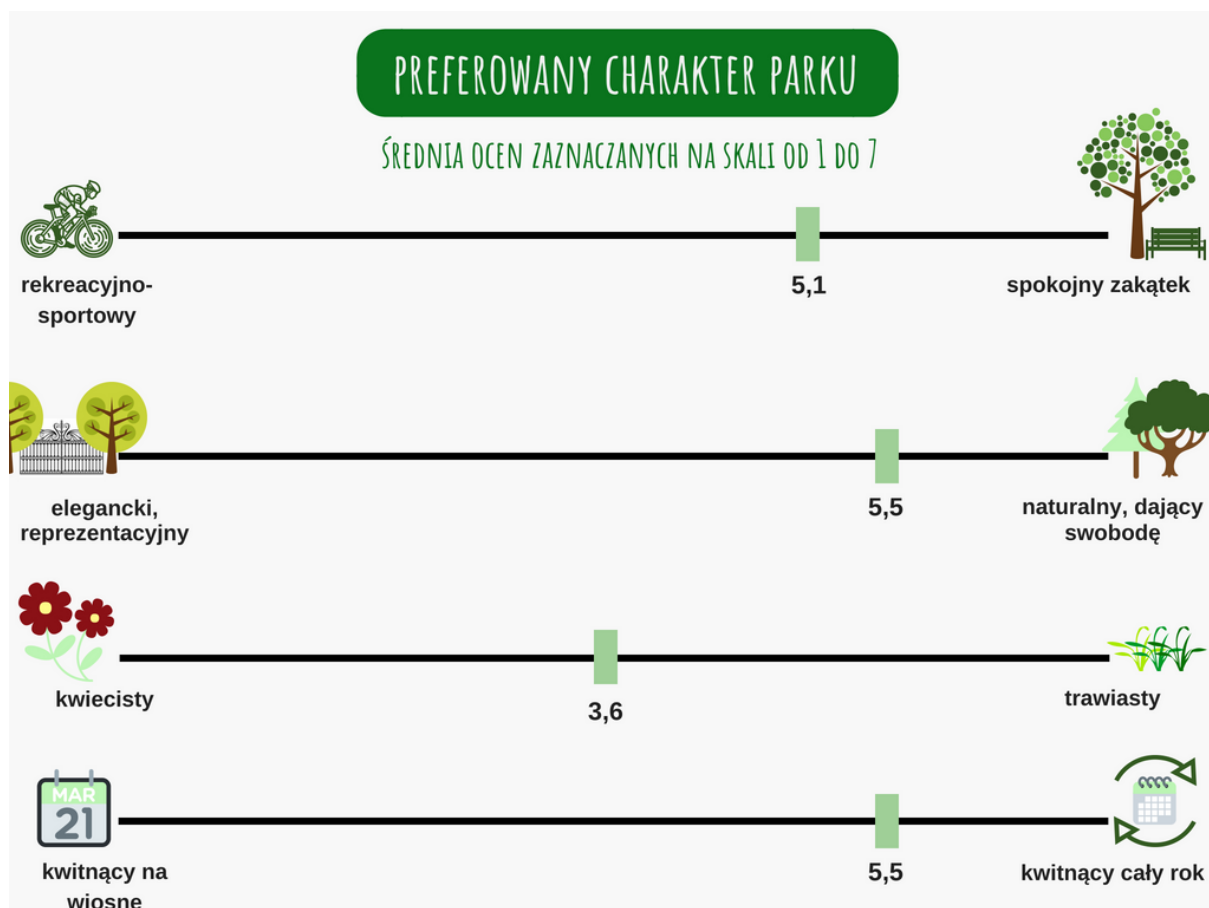
Uczestnicy zaznaczali, aby pamiętać, żeby przeprowadzone zmiany nie odebrały **funkcjonalności przestrzeni** – park ma być używany, a nie tylko oglądany, zatem elementy zagospodarowania związane z oświetleniem, wodą czy małą architekturą powinny być estetyczne, praktyczne i solidne. Z kolei roślinność powinna cieszyć oko, ale i dawać swobodę, pozwalając na interakcję, dlatego sugerowano, by zieleń parku została urozmaicona przez kwiaty i krzewy kwitnące, a zadbane trawniki zachęcały do piknikowania.

Grafika 14. Potrzeby związane z charakterem przestrzeni najczęściej zgłaszane przez uczestników konsultacji

Wyżej przytoczone opinie wyrażano zarówno podczas konsultacji prowadzonych w plenerze, jak i za pomocą ankiety on-line. Dodatkowo, ankietowani mogli określić charakter, wybierając jedno z dwóch sformułowań, które uznali za bardziej adekwatne (przesuwając suwak bliżej określenia,

które ich zdaniem lepiej określało docelowy charakter parku)⁴. Według większości respondentów park powinien mieć naturalny i spokojny charakter (75% ankietowanych wybrało określenie „naturalny, dający swobodę”, a 64% „spokojny zakątek”), być pełen kwiatów (48% respondentów wolało kwiecisty park, podczas gdy 25% preferowało park trawiasty) i roślin kwitnących przez cały rok (71% ankietowanym za trafniejsze uznało określenie „kwitnący przez cały rok”).

Grafika 15. Zestawienie odpowiedzi ankietowanych na pytanie o preferowany charakter parku, n=60.

Podczas konsultacji zgłoszono także potrzebę rozdzielania funkcji przez **strefowanie parku – podział na strefę cichą i głośną**. Ze względu na obecność budynków mieszkalnych oraz Centrum Onkologii strefę cichą lokowano w okolicy pomnika Marii Skłodowskiej-Curie, natomiast głośną w głębi parku. W opinii uczestników, aby możliwe było utworzenie strefy cichej, należałoby odgrodzić park wizualnie i akustycznie od ul. Wawelskiej, najlepiej poprzez roślinność, np. żywopłot, „zieloną ścianę”, zwiężając tym samym wejście od tej strony. W strefie głośnej mieściłby się teren do gier i zabaw (boisko sportowe, sprzęty do ćwiczeń, plac zabaw), a także część sąsiadująca z Kampusem, którą można by wyposażyć w małą architekturę zachęcającą do

⁴ Określenia znajdowały się na krańcach 7-stopniowej skali, gdzie oceny 1-2 oznaczały zdecydowaną preferencję określenia znajdującego się po lewej, 3 – lekką preferencję dla określenia po lewej, 4 – brak zdania/ brak preferencji dla konkretnego określenia, 5 – lekką preferencję dla określenia znajdującego się po prawej, 6-7 zdecydowaną preferencję dla określenia po prawej. Oceny są przedstawiane w postaci średniej, a także w postaci procentowej – oceny 1-3 sumowane są jako preferencja dla jednego określenia, oceny 5-7 – jako preferencja dla drugiego.

wspólnego spędzania czasu. Stwierdzono, że w tej części wieczorne spotkania czy głośniejsze rozmowy nie byłyby zbyt uciążliwe dla okolicznych mieszkańców.

Uczestnicy konsultacji uznali, że warto byłoby podkreślić wyjątkowy charakter parku, wprowadzając więcej elementów nawiązujących do jego patronki. Mogłyby to być tablice czy nieco atrakcyjniejsze formy w ramach ścieżki edukacyjnej, ale także wydarzenia czy subtelne nawiązania do pasji i poglądów Skłodowskiej-Curie⁵ towarzyszące standardowym elementom wyposażenia, takim jak:

- elementy placu zabaw pozwalające na interakcję i eksperymenty;
- niewielki zielnik/ogród społeczny – przestrzeń do wspólnego sadzenia roślin, ziół i ich poznawania;
- sprzęty do ćwiczeń/ gimnastyki, które można by uzupełnić o instrukcję do wykonania prostych, bazujących na ciężarze własnego ciała, ćwiczeń („Poćwicz z Marią”);
- przestrzeń i organizacja wydarzeń (np. warsztaty ogrodnicze), które pozwolą dzieciom uczyć się przyrody w parku.

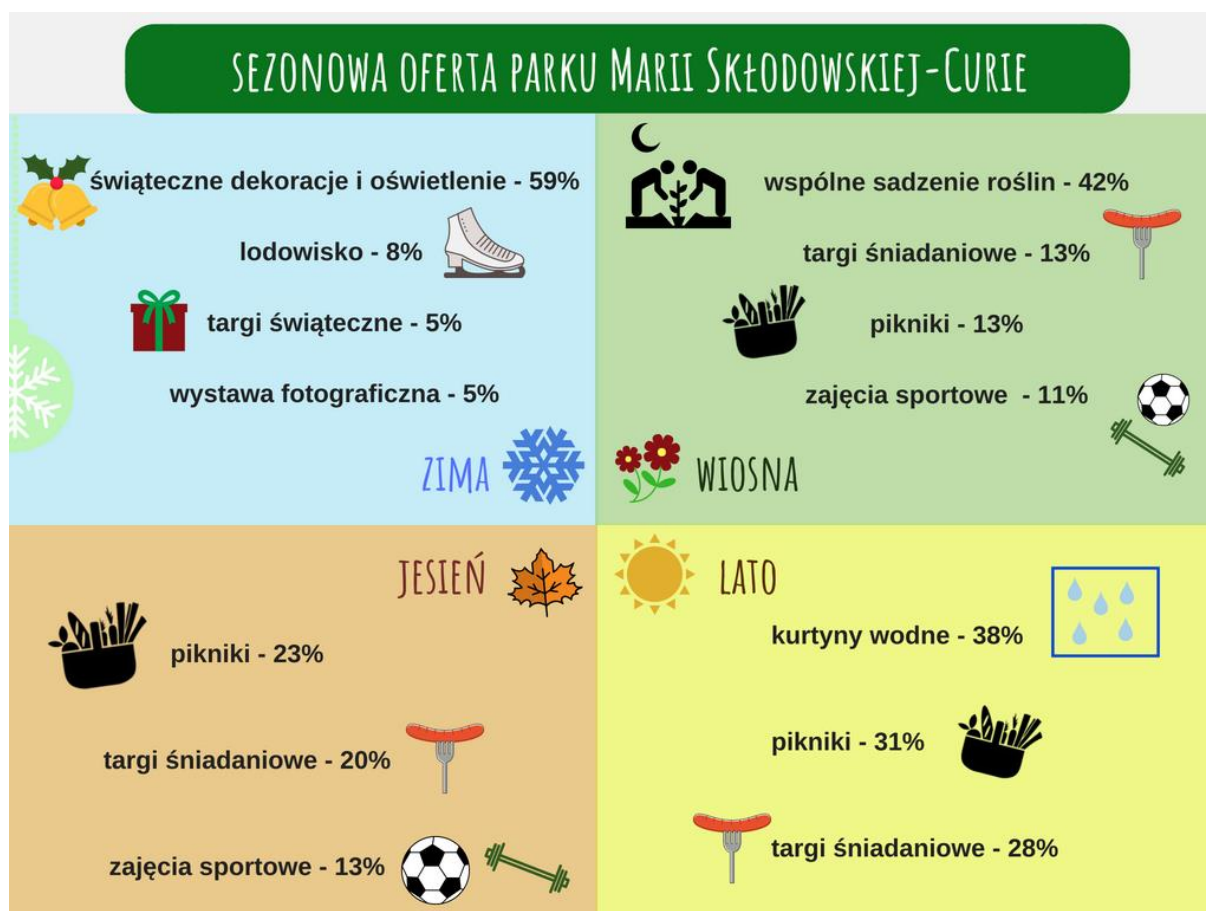
Uczestnicy konsultacji sygnalizowali, że w przyszłości w parku powinny odbywać się **cykliczne wydarzenia i usługi**, które uzupełniłyby zagospodarowanie przestrzeni i stworzyły ofertę zachęcającą do spędzania czasu w parku. W tym kontekście pojawiały się następujące propozycje:

- pikniki sąsiedzkie, czasami połączone z wymianą rzeczy, np. w formie wiosennych porządków, m.in. wymiana ubrań, zabawek dla dzieci, książek;
- cykliczne, np. weekendowe, zajęcia przyrodnicze dla dzieci i dorosłych, w tym:
 - lekcje/spacery przyrodnicze, prowadzone przez specjalistów, dotyczące ptaków, roślinności, bioróżnorodności;
 - warsztaty dotyczące sadzenia, pielęgnacji roślin zaaranżowanie, w połączeniu z zaaranżowaniem przestrzeni przy placu zabaw na niewielki zielnik/ ogród społeczny;
- strefa wifi;
- wydarzenia związane z patronką parku (wybór daty związanej z kluczowymi wydarzeniami z życia Marii Skłodowskiej-Curie, wiosenno-letni termin imieninowy itp.) – wydarzenie plenerowe, o atrakcyjnej formule np. spaceru po parku, „atomowego” pikniku, gry terenowej, które w interesujący sposób, przez zabawę, przybliżyłoby postać Skłodowskiej-Curie, ale też pozwoliło poznać ją od mniej oczywistej strony (m.in. sportowe pasje, zamiłowanie do ogrodnictwa, poparcie dla nauki przez doświadczenie);

⁵ Maria Skłodowska-Curie pasjonowała się ogrodnictwem, a w swoim ogrodzie hodowała róże i prowadziła zielnik, dbała o kondycję fizyczną (swoją i swoich córek) poprzez codzienną gimnastykę, była zwolenniczką nauki przez doświadczenie, uważając, że chemii warto uczyć się w laboratorium, a przyrody – na łonie natury. Więcej na powyższe tematy można znaleźć m.in. w artykule Marii Rotkiewicz „Sportowe pasje Marii Skłodowskiej-Curie” („Sport Wyczynowy” 2011, nr 2/538) oraz w materiałach z wystawy „Maria Skłodowska-Curie i kwiaty” dostępnych na stronie: <http://www.biurokarier.chemia.uj.edu.pl/wystawy/maria-sklodowska-curie-i-kwiaty>, dostęp: 24.07.2018.

- coroczne wydarzenie dla psów i ich właścicieli „Przyszły wyżły” – spotkanie warszawskich wyżłów i nie tylko, gry i zabawy dla psów (wydarzenie stanowiłoby także nawiązanie do patronki parku – ukochanym psem Skłodowskiej-Curie był wyżł o imieniu Lancet);
- sezonowe niewielkie usługi gastronomiczne – mobilny punkt z kawą, lodami czy lemoniadą, weekendowy postój foodtrucka, targi śniadaniowe;
- turnieje gry w bule/szachy/warcaby.

Ankieta internetowa dawała możliwość zaproponowania aktywności i elementów dla określonych pór roku. Na pytanie dotyczące oferty sezonowej odpowiedziało ok. 2/3 respondentów. Ankietowani podawali zazwyczaj po kilka sugestii dla każdej z pór roku – na grafice poniżej znajduje się zestawienie najczęściej wymienianych propozycji.

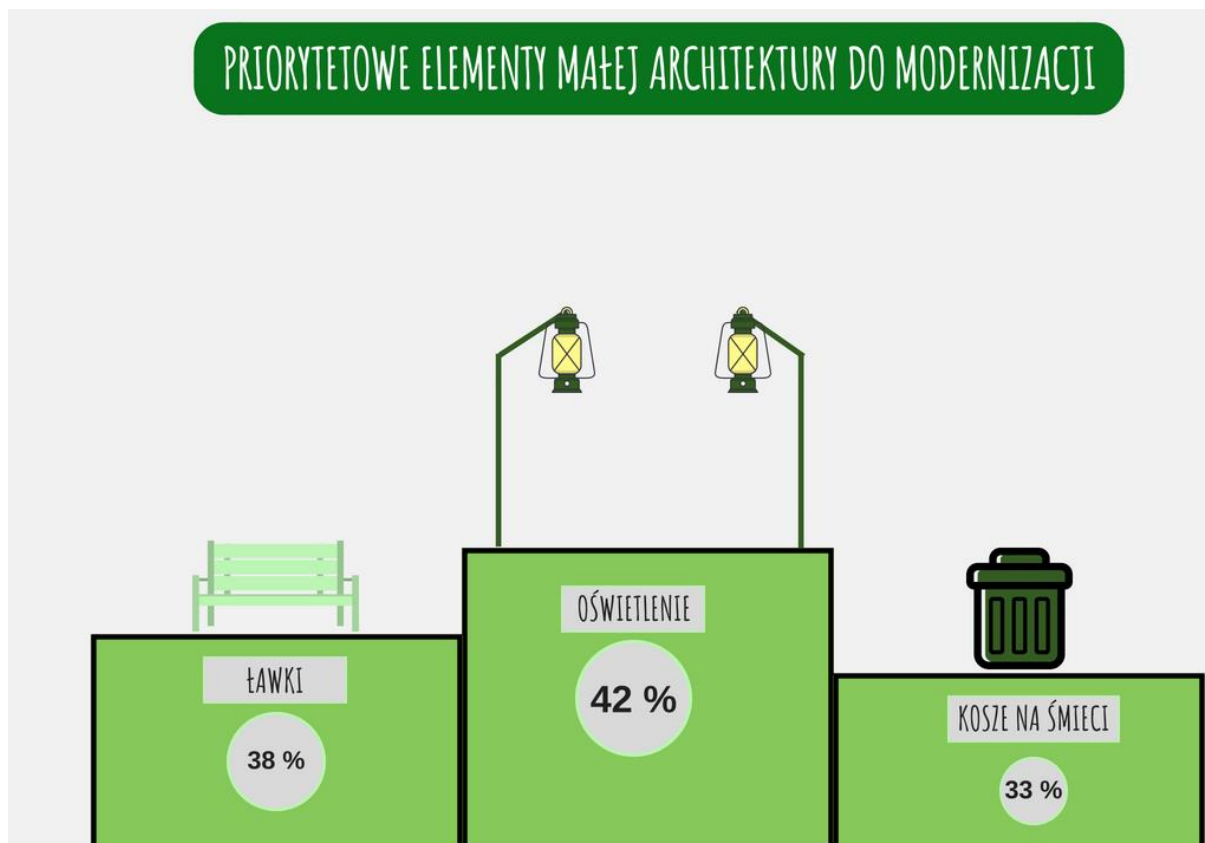
Grafika 16. Zestawienie najczęstszych odpowiedzi ankietowanych na pytanie „Co chciał(a)by Pan/i robić w parku w zależności od pory roku? Jaka mogłaby być sezonowa oferta tego miejsca?”, n=37 (zima), n=30 (jesień), n=39 (lato), n=38 (wiosna)

Uczestnicy konsultacji podkreślali także, że należy pamiętać o zaproszeniu lokalnych instytucji do współtworzenia oferty parku. W tym kontekście wymieniono m.in. Młodzieżowy Dom Kultury „Ochota”, Ośrodek Kultury Ochoty, Towarzystwo Marii Skłodowskiej-Curie w Hołdzie, okoliczne szkoły podstawowe.

Zagospodarowanie parku

Podstawowa infrastruktura parkowa

Uczestnicy konsultacji zgłaszali potrzebę zadbania i odnowienia podstawowych elementów małej architektury: **ławek i koszy na śmieci**. Anketowani tworząc ranking obecnego wyposażenia wymagającego modernizacji, na pierwszej pozycji najczęściej stawiali oświetlenie, na drugiej ławki, a na trzeciej kosze na śmieci.

Grafika 17. Zestawienie odpowiedzi ankietowanych na pytanie „O które elementy małej infrastruktury obecne w przestrzeni parku powinno się według Pana/i zadbać w pierwszej kolejności?”, n=60 (odpowiedzi nie sumują się do 100% – dane procentowe pokazują najbardziej popularną odpowiedź dla danej pozycji rankingu)

Podczas plenerowych wydarzeń konsultacyjnych uczestnicy podkreślali, że ławki powinny być wygodne (odpowiednio wyprofilowane, z podłokietnikami) i wykonane z trwałych „wandalooodpornych” materiałów. Często postulowano zwiększenie liczby ławek – zwłaszcza w okolicach placu zabaw, w niezagospodarowanej części w głębi parku. Okoliczni mieszkańcy sugerowali także ich przeniesienie, aby znajdowały się dalej od bloków mieszkalnych przy ul. Wawelskiej. Podczas warsztatu plenerowego pojawiło się wiele głosów, że klasyczne ławki mogłyby zostać uzupełnione przez pojedyncze nietypowe ławki lub inne elementy do siedzenia:

- ławki porośnięte bluszczem, ławki z pergolą (z zastrzeżeniem, że będzie się o nią regularnie dbało, bo inaczej zarośnie i zamieni się w siedlisko much i pajaków);
- ławki wokół drzewa;

- ławki pozwalające na integrację, czyli półokrągłe lub klasyczne ustawione naprzeciw siebie, które mogłyby pojawić się w miejscach, gdzie obecnie użytkownicy parku obracają ławki do siebie;
- ławki z zadaszeniem/ w altanie, które umożliwią korzystanie z parku w czasie złej pogody np. deszczowej, a także bezpośrednio po deszczu (ławki będą suche). Propozycji towarzyszyły obawy, że takie zadaszone miejsca będą wykorzystywane przede wszystkim do spożywania alkoholu;
- ławka z przewijakiem – według wielu uczestników przewijak jest bardzo potrzebny i w takiej formie mógłby znajdować się w pobliżu placu zabaw. Pojawiły się też głosy, że warto, aby tego typu ławka była zadaszona;
- ławka z ładowarką – umożliwiającą podłączenie urządzeń mobilnych (telefon, tablet, laptop);
- drewniane leżaki – spodobały się nie tylko uczestnikom warsztatów, ale były też stosunkowo często wskazywane przez osoby wypełniające ankietę – co czwarty respondent uznał, że właśnie tego elementu brakuje w parku. Podkreślano, że leżaki powinny być wygodne, a także odpowiednio ustawione, tzn. w takiej odległości, aby umożliwić rozmowę, zwrócone do siebie – aby widzieć swojego rozmówcę itp. Niektórzy zastanawiali się nad mobilnością leżaków, która pozwalałaby dostosować ich ułożenie, ale z drugiej strony obawiano się, że jeżeli leżaki będą zbyt ruchome, to po prostu znikną z parku;
- hamaki – według części uczestników kilka hamaków byłoby ciekawym urozmaicheniem (przy czym należy zadbać, żeby były one wygodne, np. wybrać podobny rodzaj do tych, które są na Polu Mokotowskim), natomiast inni twierdzili, że park jest za mały na tego typu rozwiązania.

W kontekście ławek, leżaków czy hamaków podkreślano konieczność wcześniejszego przetestowania tych elementów. Pilotaż małej architektury przed zakupem całego wyposażenia pozwoliłby sprawdzić, czy wybrane elementy są wygodne oraz wprowadzać je stopniowo, np. zaczynając od kilku sztuk, a następnie obserwując, czy odpowiadają użytkownikom parku.

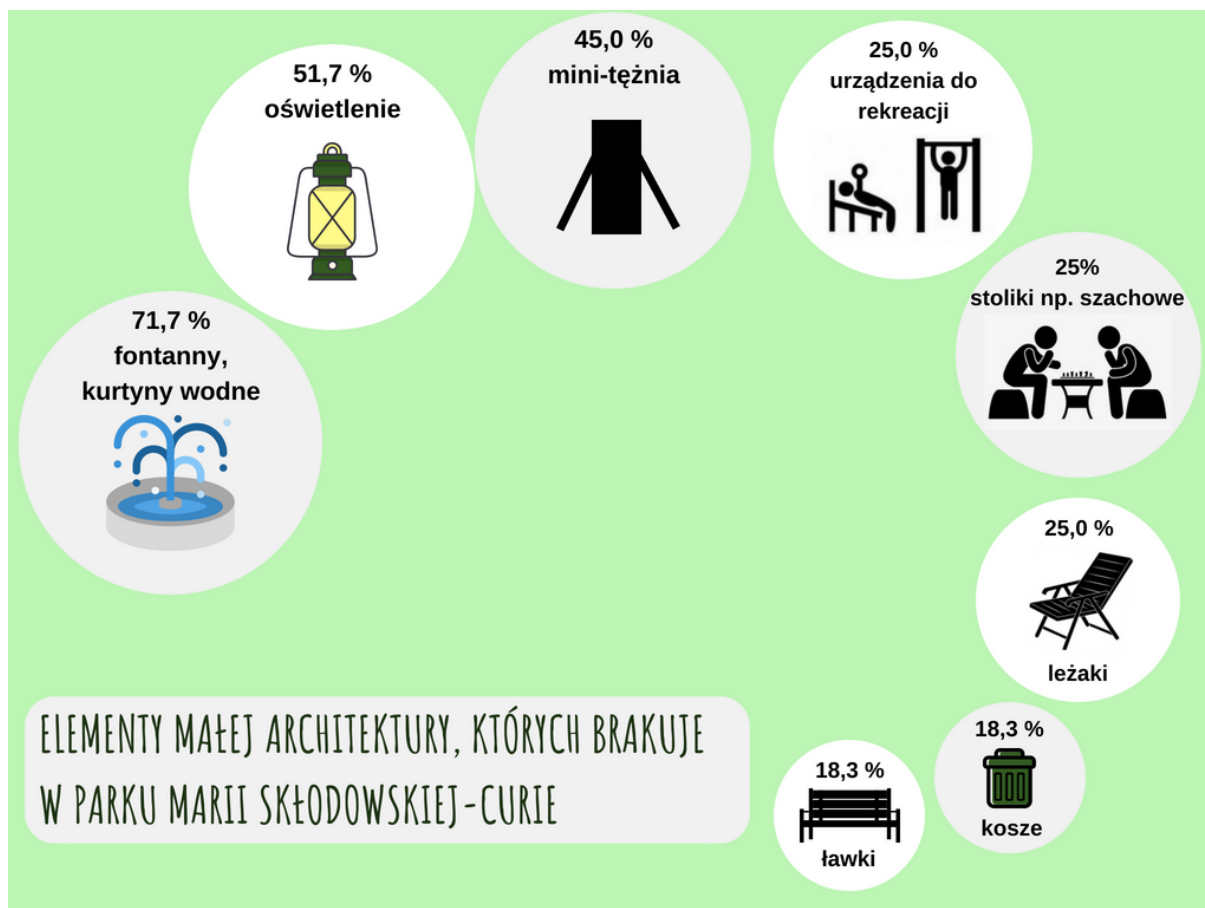
Podczas konsultacji często pojawiała się także propozycja **rozwinięcia infrastruktury o stoliki**, przy których można by jeść, pracować na laptopie, grać w szachy, karty czy gry planszowe. Co czwarty ankietowany uważał, że właśnie takich elementów brakuje w parku, a uczestnicy wydarzeń plenerowych podkreślali, że kilka takich zestawów (ławki/siedziska dla 4-8 osób oraz stolik) w wybranych miejscach sprzyjałoby spotkaniom, sąsiedzkiej integracji itp.

W opinii uczestników konsultacji oświetlenie powinno być przede wszystkim użytkowe, podnoszące bezpieczeństwo – pomocne, żeby zobaczyć, co dzieje się w parku. Dodatkowe oświetlenie należy wprowadzić zwłaszcza w głębi parku i w miejscach, gdzie jest ciemniej przez gęstą roślinność. Białe światło LED uznano za najlepsze, najbardziej ekologiczne rozwiązanie, a mówiąc o **latarniach** używano określeń: eleganckie, ozdobne, nie za bardzo nowoczesne, nawiązujące stylem do historycznego charakteru dzielnicy, łatwe w obsłudze i konserwacji. Dodatkowo w kilku miejscach mogłoby pojawić się **oświetlenie niskie**, np. przy pomniku czy pod drzewami w formie iluminacji zieleni. Uczestnicy zwracali uwagę, aby unikać rozproszonego światła

i ograniczać zanieczyszczenie światłem w parku, a w przypadku nowych latarni czy podświetlenia drzew zadbać, aby nie spowodowały zakłóceń w życiu ptaków (okres lęgowy).

Podczas konsultacji wskazywano jeszcze na następujące elementy małej architektury, które powinny pojawić się w parku:

- mini-tężnia – cieszyła się popularnością zwłaszcza wśród uczestników ankiety internetowej, blisko połowa respondentów uznała, że właśnie o taki element należy rozszerzyć obecne zagospodarowanie parku. Mini-tężnię zaproponował także przedstawiciel Centrum Onkologii przy Wawelskiej 15;
- kosze na psie nieczystości oraz stanowisko z woreczkami;
- stojaki na rowery;
- nowe budki lęgowe;
- ule/hotel dla pszczół;
- karmniki dla ptaków na niektórych drzewach, poidelka;
- przystań dla jeży;
- stanowiska do dokarmiania kotów, kocie budki;
- toalety / bardziej elegancki toi-toi (2 kabiny);
- miejsce do dokarmiania gołębi – według niektórych uczestników dokarmianie gołębi w okolicach pomnika to regularna praktyka, której zapewne nie da się uniknąć. Dlatego należy zaaranżować jedno takie miejsce: wyposażyć je w miski i poidelka, dbać o porządek i estetykę. Warto byłoby także zamieścić tabliczkę informującą o zdrowych sposobach dokarmiania ptaków: kasza, proso, jęczmień itp.;
- wyjątkowa ławeczka Marii Skłodowskiej-Curie, ławka z Marią.

Grafika 18. Najczęstsze odpowiedzi ankietowanych na pytanie „Których elementów małej architektury, Pana/i zdaniem, brakuje w parku?”, n=60 (odpowiedzi nie sumują się do 100% – istniała możliwość wielokrotnego wyboru)

Mała architektura – woda w parku

Wiele głosów zebranych podczas konsultacji dotyczyło wprowadzenia do parku **elementów umożliwiających kontakt z wodą**, które dadzą ochłodę w upalne dni, a także pozwolą zaspokoić pragnienie (71% ankietowanych uznało, że właśnie tego elementu małej architektury brakuje najbardziej). Proponowano **różne formy: fontanny, kurtyny wodne, zraszacze, zamgławiacze, poidelka** (źródła miejskie), lokalizując je zazwyczaj w połowie długości parku, w okolicach boiska do koszykówki, dużego trawnika, na którym często bawią się psy.

Nieco więcej uwagi poświęcono kwestii wody podczas warsztatów 4 lipca – jedna plansza graficzna poruszała ten temat i przedstawiała przykładowe rozwiązania, do których mogli odnieść się uczestnicy. Wówczas duży entuzjazm budziła fontanna – niektórzy preferowali klasyczną, która zapewni przyjemny widok i szum wody, inni – zwłaszcza rodzice i dzieci – skłaniali się ku posadzkowej ze względu na możliwości interakcji i zabawy. W przypadku fontanny zgłoszono też pewne obawy związane z koniecznością wybetonowania/utwardzenia podłoża, a przez to ograniczeniem zieleni. Za atrakcyjne i mniej inwazyjne uznano kurtyny wodne, zraszacze, zamgławiacze, które w opinii części uczestników byłyby wystarczającym rozwiązaniem dla niewielkiego parku. Podkreślano, żeby pamiętać o estetyce tych form, powołując się m.in. na przykład gdańskich zamgławiaczy. Według uczestników w parku powinno pojawić się kilka

poidełek (źródełek miejskich), najlepiej dwupoziomowych – tak, aby wygodnie mógł się z nich napić zarówno człowiek, jak i pies. Poidełka uznano zazwyczaj za element priorytetowy, a fontannę czy zraszacz – za atrakcyjne i przydatne uzupełnienie.

Plac zabaw

Uczestnicy konsultacji zgłaszali także potrzebę zmodernizowania placu zabaw. Obecny jest lubiany przez użytkowników, ale warto byłoby go odnowić oraz **rozbudować o dodatkowe elementy**. Sugerowano, że na placu powinny znaleźć się klasyczne zabawki typu huśtawki, piaskownica, elementy bujane i zjeżdżalnie, a dodatkowo bardziej sportowe np. pajęczynki, trampoliny, moduł wspinaczkowy. Podział na dwa osobne place uznano za niefunkcjonalny i postulowano ich połączenie, tak aby **utworzyć jedną większą przestrzeń**, wewnątrz której znajdą się zabawki zarówno dla młodszych, jak i starszych dzieci oraz fragment trawnika do biegania czy zabawy z piłką. Podkreślano, żeby w miarę możliwości plac zabaw był wykonany z naturalnych materiałów, dotyczyło to także podłoża – wielu uczestników twierdziło, że od sztucznej nawierzchni, która latem się nagrzewa, a po deszczu nieprzyjemnie pachnie, lepiej sprawdzi się piasek, żwirek czy trawa. Stwierdzono też, że przestrzeń zabaw dla dzieci można rozszerzyć o coś nowego i naturalnego, np. pieńki do skakania, drewniane równoważnie. Sugerowano umieszczenie takich elementów w niezagospodarowanej części w głębi parku, w pobliżu placu zabaw, w cieniu – wśród drzew. Uczestnikom warsztatów bardzo spodobały się **tunele z wierzby**. Uważano, że taki tunel mógłby posłużyć nie tylko do zabawy, ale też jako atrakcyjne ogrodzenie/ uzupełnienie ogrodzenia placu.

Ponadto podczas dyskusji na temat placu zabaw pojawiły się opinie dotyczące:

- wprowadzenia elementów interaktywnych o walorach edukacyjnych, które pozwolą dzieciom poprzez zabawę się czegoś nauczyć, np. na temat praw fizyki, procesów chemicznych, instrumentów muzycznych, roślin itp.;
- wprowadzenia elementów wyróżniających ten plac zabaw od innych, może przez odniesieni do patronki parku – „atomowy plac zabaw” z zabawkami nawiązującymi do formy atomu;
- zapewnienia bieżącej wody przy placu zabaw, najlepiej obok piaskownicy – podobnie jak na Wiślanym Placu Zabaw na Poniatówce;
- uwzględnienia w wyposażeniu parku huśtawek dla większych osób, ponieważ w sąsiedztwie mieszka młodzież, która by chętnie z nich korzystała (niekoniecznie umieszczonych w obrębie placu zabaw, raczej w pobliżu);
- zmiany ogrodzenia, w tym furtek, wokół placu na bezpieczniejsze;
- zadbania o odpowiednie oświetlenie w okolicy placu;
- zapewnienia cienia – zarówno dla dzieci, jak i dla rodziców pilnujących swoich pociech (np. ławki pod drzewami, altanki);
- zlokalizowania w pobliżu przyzwoitej, dostępnej, toalety (najlepiej z przewijakiem).

Elementy sportowe

Uczestnicy konsultacji zgłaszali zapotrzebowanie na **przestrzeń do aktywności sportowej– gier zespołowych, ćwiczeń, gimnastyki**. Panowała zgodność, aby **pozostawić i odnowić boisko do koszykówki** – postulowano wymianę nawierzchni wraz ze zmianą lokalizacji (w celu uniknięcia problemu studzienek), a wśród dobrych przykładów podawano boisko wielofunkcyjne przy Korotyńskiego. Część użytkowników parku podkreślała, że boisko powinno być dostosowane skalą do rozmiarów parku, obawiano się też utraty powierzchni spacerowej i zieleni. Sugerowano zatem, by zamiast pełnowymiarowego boiska sportowego, rozważyć nieco mniejsze do gry rekreacyjnej tzw. streetballa.

Wskazywano, że zagospodarowanie parku można rozszerzyć, wprowadzając nowe komponenty np. **siłownię zewnętrzną, boisko do siatkówki, bulodrom czy stoły do ping-ponga**. Hasło siłowni plenerowej pojawiało się często podczas punktów konsultacyjnych, a co czwarty respondent ankiety internetowej uznał, że właśnie tego elementu małej architektury najbardziej brakuje w parku. Proponowano, by zainstalować kilka urządzeń do ćwiczeń, zarówno klasycznych elementów siłowni, jak i nastawionych na pracę z własnym ciężarem ciała np. drążków do kalisteniki. Takie elementy lokalizowano w przestrzeni między placem zabaw a boiskiem, tam gdzie obecnie rosną zbędne żywopłoty. Niektórzy uczestnicy konsultacji zwracali uwagę, że siłownia znajduje się niedaleko (m.in. na terenie Kampusu) i w związku z tym nie byli przekonani do potrzeby dokładania pełnego wyposażenia tego typu do parku Marii Skłodowskiej-Curie.

Podczas punktów konsultacyjnych kilkakrotnie zasygnalizowano chęć gry w siatkówkę w parku, więc podczas warsztatu 4 lipca trawiaste boisko do siatkówki stanowiło jedną z wizualnych referencji do dyskusji. Uczestnicy stwierdzili, że wydzielony fragment trawy z zainstalowanymi słupkami do zawieszenia własnej siatki to wystarczające i atrakcyjne rozwiązanie. W tym kontekście podkreślano, że istotne jest zachowanie w parku dużego trawnika umożliwiającego grę w badminton czy frisbee, przy czym należy zapewnić szczególną dbałość o jakość i czystość trawy, zwłaszcza pod kątem wyeliminowania psich nieczystości. Taka niezagospodarowana przestrzeń pozwalałaby też na organizację zajęć sportowych w cieplejsze dni, np. jogi, gimnastyki.

Z kolei bulodrom, w opinii uczestników, byłby ciekawą propozycją dla rodzin i seniorów, a jednocześnie stanowił nawiązanie do patronki parku (Maria Skłodowska-Curie większość życia spędziła we Francji i tam grywała w bule). Podkreślano jednak, że w przypadku takiego boiska niezbędne są działania animujące, np. szkolenia z gry, turnieje sąsiedzkie, wypożyczalnia buli itp.

Sportową ofertę parku mogłyby uzupełniać stoły do ping-ponga, choć część uczestników była przeciwna temu pomysłowi, argumentując, że tego typu elementy rzadko są używane i tylko zabierają przestrzeń.

Nawierzchnia i przemieszczanie się po parku

Dla uczestników konsultacji bardzo ważna była kwestia remontu alejek spacerowych. Uznawano to za podstawowy krok działań modernizacyjnych i podkreślano, że alejki powinny zostać wykonane z **nawierzchni bezfazowej** pozwalającej wygodnie przemieszczać się osobom o ograniczonej sprawności ruchowej, wózkom dziecięcym i inwalidzkim, rolkarzom, rowerzystom itp. Pojawiły się propozycje nawierzchni żywicznej, asfaltowej, płyt betonowych. Natomiast

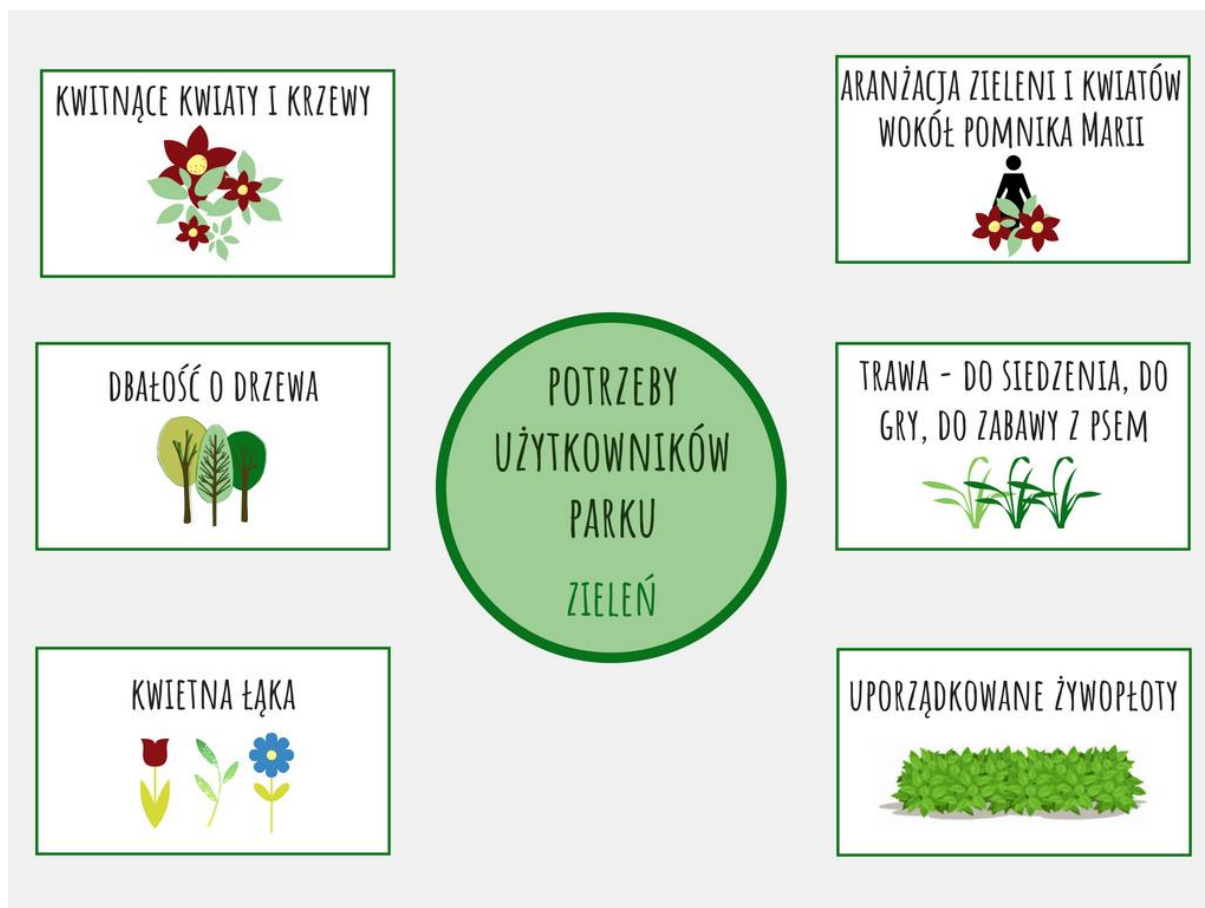
w przypadku przestrzeni wokół pomnika sugerowano, aby utrzymać kostkę granitową, która jest estetyczna i historycznie związana z tą częścią parku. Niektórzy dopuszczali jednak wprowadzenie niezbyt inwazyjnych zmian, które zwiększyłyby komfort poruszania się po placu. Podkreślono także potrzebę **zwiększenia dostępności pomnika** poprzez usunięcie krawężnika (podwyższenia z kostki granitowej), który stanowi barierę architektoniczną.

Uczestnicy mówiąc o usprawnieniach w zakresie przemieszczania się po parku, poruszyli również następujące kwestie:

- przearanżowania wejścia bocznego od strony Centrum Onkologii z uwzględnieniem obecnie używanej trasy (przeddeptu);
- uniemożliwienia parkowania na terenie parku od strony ul. Skłodowskiej-Curie poprzez wprowadzenie estetycznych barier, takich jak: donice, krzewy/żywopłót, eleganckie słupki, osłony na drzewa, wysokie krawężniki (przy jednoczesnym utrzymaniu liczby miejsc parkingowych – są one rzeczywiście potrzebne m.in. pacjentom kliniki);
- połączenia parku z ul. Miecznikowa – obecnie wysoki krawężnik stanowi problem dla rowerów, rolkarzy, wózków. Sugerowano wyeliminowanie tej bariery – usunięcie krawężnika, obniżenie poziomu przy jednoczesnym wprowadzeniu elementów ograniczających parkowanie na terenie parku np. żywopłót;
- utworzenia trasy rowerowej łączącej park Marii Skłodowskiej-Curie i Pole Mokotowskie, a także teren Kampusu z ul. Wawelską – trasa mogłaby częściowo biec przez park, częściowo zaś wzdłuż ul. Skłodowskiej-Curie;
- połączenia parku z ul. Pasteura.

Roślinność

Uczestnicy konsultacji często zgłaszali, że w parku potrzebne są zmiany również w zakresie roślinności. Wskazywano na konieczność **uporządkowania krzaków i żywopłotów, zaaranżowania zieleni wokół pomnika, a także dodania kolorów** w postaci kwiatów i całorocznie kwitnących krzewów.

Grafika 19. Potrzeby w zakresie roślinności najczęściej zgłaszane przez uczestników konsultacji

Osoby wypełniające ankietę miały dodatkowo możliwość określenia, które z działań dotyczących roślinności są dla nich bardziej istotne, a które mniej ważne. Ankietowanym najbardziej zależało na:

- posadzeniu nowych drzew (75% respondentów określiło tę zmianę jako potrzebną⁶);
- uporządkowaniu rosnących krzewów i krzaków (70% wskazań);
- utworzeniu łąki kwietnej (tę kwestię za istotną uznała połowa respondentów).

Utworzenie kwietnych rabat oraz klombów okazało się stosunkowo popularną propozycją – 45% respondentów określiło ją jako potrzebną. W przypadku pozostałych zmian – utworzenia miejskiego zielnika, utworzenia rosarium lub elementów ogrodowych z pnączami, stworzenia zielonego kąca zabaw np. niskiego labiryntu – opinie były podzielone i odsetki wskazań na „potrzebne” i „niepotrzebne” były do siebie zbliżone.

⁶ Suma odpowiedzi 4 (potrzebne) i 5 (najbardziej potrzebne). Ankietowani dokonywali oceny, używając skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza, że jest to najmniej potrzebne, a 5 – najbardziej potrzebne.

Wykres 1. Zestawienie odpowiedzi ankietowanych na pytanie „Które zmiany w zakresie roślinności byłyby Pani/a zdaniem najbardziej potrzebne?”, n=60

Podczas wydarzeń plenerowych podkreślano, że należy pielęgnować istniejącą zielen – trawy, drzewa, żywopłoty i uzupełniać je kwiatami i krzewami w innych kolorach, np. forsycje, berberys, tawuły, begonie, róże. Niektórzy uczestnicy uważali, że obecnie w parku na trawnikach zrobiło się „łyso” i warto wypełnić tę przestrzeń łąką kwietną – dywanem z kwiatów czy rabatami.

Do kolorowych rabat entuzjastycznie nastawieni byli pacjenci uczestniczący w konsultacjach, argumentując, że dzięki temu w parku byłoby przyjemniej i radośniej. Podczas konsultacji podkreślano też, że kwiaty sprawiają, że w parku będzie się chętniej spędzało czas (po prostu odpoczywając, siedząc na ławeczkach, a nie tylko przychodząc w konkretnym celu – wyprowadzić psa, z dziećmi na plac zabaw) i tym samym zmieniać nieco charakter tej przestrzeni. Z drugiej strony obawiano się, że park „będzie tylko do oglądania, a nie do używania”, a nowa roślinność okaże się ograniczająca i odbierze dotychczasową swobodę podczas korzystania z parku. W związku z tym w wielu wypowiedziach podkreślano, aby zachować umiar i pamiętać, aby wprowadzona zielen pozwalała na interakcję, można było do niej podejść, powąchać itp. **Postulowano, aby zachować**

największy trawnik bez dodatkowych nasadzeń, a kwiaty wprowadzać w wybrane miejsca, np. na mniejszych trawnikach, na obrzeżach parku graniczących z ulicą, w okolicach pomnika i kliniki.

Pojawiło się też wiele głosów dotyczących przearanżowania zieleni wokół pomnika Marii Skłodowskiej-Curie. Postulowano usunięcie lub skrócenie żywopłotu, który wręcz zasłania sylwetkę noblistki i odgradza ją od użytkowników parku. Wokół pomnika można utworzyć klomby lub posadzić krzewy różane – w miarę możliwości odmianę nazwaną na cześć Skłodowskiej-Curie. Pewne zastrzeżenia zgłoszono też do iglaków rosnących za pomnikiem. Zdaniem uczestników należy je przyszczyć i uporządkować, ale nie dopuścić do ich usunięcia, gdyż drzewa gwarantują nieco prywatności mieszkańcom bloków, a jednocześnie stanowią spokojne jednolite tło dla sylwetki Marii.

W kontekście zmian w zakresie roślinności zebrano jeszcze spostrzeżenia dotyczące:

- utworzenia żywopłotu wzdłuż parku od strony ul. Skłodowskiej-Curie, który przysłoniłby zaparkowane tam samochody – do tego celu można wykorzystać pojedyncze krzaki znajdujące się w głębi parku i żywopłot okalający pomnik;
- utworzenia zielonej ściany odgradzającej park od ul. Wawelskiej wraz z zieloną bramą stanowiącą efektowne wejście do parku;
- zazielenienia płotu oddzielającego park od terenów uniwersyteckich poprzez obsadzenie go bluszczem;
- utrzymania otwartych przestrzeni – nie zabudowywać trawników, nie dosadzać w środku wysokich drzew, nie stawiać pawilonów;
- utrzymania i pielęgnacji trawników, aby służyły nie tylko jako otwarty psi wybieg, ale także jako miejsce do opalania, leżenia, piknikowania itp.;
- zasadzenia odmian kwiatów nazwanych na cześć Marii Skłodowskiej-Curie – róży rabatowej, powojnika wielokwiatowego;
- przeznaczenia niewielkiego terenu na ogród społeczny lub zielnik miejski;
- umożliwienia mieszkańcom realizacji własnych nasadzeń, podzielenia się sadzonką;
- dbania o istniejące drzewa („ważniejsze od sadzenia nowych drzew, jest nie ścinanie tych starych”), a w przypadku nowych nasadzeń – lokalizacja po bokach parku, uzupełnianie szpaleru wzdłuż alejek.

Elementy edukacyjne

Uczestnicy konsultacji uznali, że do parku warto wprowadzić **elementy edukacyjne dotyczące Marii Skłodowskiej-Curie**. Pomogłoby to wyjaśnić i podkreślić związek patronki z tą przestrzenią, gdyż niewiele osób zdaje sobie sprawę z historycznych powiązań parku z Marią Skłodowską-Curie czy zna wyjaśnienie dla obecności pomnika w tym miejscu.

Pojawiło się kilka propozycji w zakresie formy dla elementów edukacyjnych. W opinii uczestników ciekawym rozwiązaniem byłyby:

- tablice informacyjne z ciekawostkami (podobne do prezentowanych podczas punktu konsultacyjnego z wystawy pn. „Maria Skłodowska-Curie i kwiaty”);
- niewielkie tablice z QR kodami odsyłającymi do strony internetowej;
- „atomy” – elementy w kształcie sześcianu, podobne do tych, które obecnie znajdują się w ogrodzie przyszpitalnym (postulowane też przeniesienie „atomów” z powrotem pod pomnik);
- komponenty zintegrowane z nawierzchnią, elementami małej architektury – podobnie jak w przypadku ścieżki edukacyjnej Ryszarda Kapuścińskiego na Polu Mokotowskim.

Kluczowe, aby takie elementy były solidne – **„wandalooodporne” i prezentowały ciekawostki** dotyczące życia noblistki, w tym te związane z jej pasją do ogrodnictwa i aktywności sportowej. Powinny zostać umieszczone na placu w sąsiedztwie pomnika, ale także w innych częściach parku, by **utworzyć ścieżkę edukacyjną przez cały park**. Ścieżce mogłyby towarzyszyć dodatkowe materiały,

np. mapka z zagadkami, na które można znaleźć odpowiedź przy poszczególnych stanowiskach. W opinii uczestników stanowiłoby to dodatkową atrakcję w ramach rodzinnych spacerów, a także zachętę dla pacjentów szpitala do poznania całego parku.

Podczas konsultacji pojawiły się też pomysły dotyczące edukacji w innym zakresie:

- przyrody – ścieżka oparta o bioróżnorodność parku, prezentująca ciekawostki na temat roślin i zwierząt;
- czystości – tabliczki zachęcające do dbania o trawniki i sprzątania po psach;
- informacje w przestrzeni zachęcające do korzystania z parku z kulturą – strefa cicha w okolicy budynków mieszkalnych, strefa śmiechu w głębi parku.

Pozostałe kwestie

Uczestnicy technik konsultacyjnych zgłosili także uwagi, które dotyczyły parku lub jego okolicy, ale nie wiązały się bezpośrednio z zagospodarowaniem przestrzeni objętej konsultacjami. Poruszono następujące tematy:

- podniesienia bezpieczeństwa w parku poprzez częstsze patrole straży miejskiej/policji wieczorami, monitoring lub atrapy kamer. Według uczestników jest to kluczowe działanie, aby zapewnić użytkownikom komfortowe korzystanie z parku w godzinach wieczornych, ograniczyć alkoholowe „imprezy” w tej przestrzeni, ochronić przed zniszczeniem nowe wyposażenie, m.in. elementy edukacyjne, urządzenia sportowe;
- schowania ul. Wawelskiej do tunelu;
- doskwierającego mieszkańcom porannego hałasu dmuchawy do liści, uruchamianej ok. 5-6 rano w okolicy szpitala;

- wprowadzenia od strony ul. Wawelskiej elementu przyciągającego wzrok, np. napisu, znaku, który sprawiłby, że osoby przechodzące/przejeżdżające Wawelską dowiedziałyby się, że za zielenią kryje się park;
- skutecznego informowania mieszkańców na temat działań dotyczących zieleni zarówno w parku Marii Skłodowskiej-Curie, jak i ogólnie na terenie dzielnicy. Za tego typu komunikaty powinien być odpowiedzialny Urząd Dzielnicy i należy w nich uwzględnić informacje na temat planów zmian/realizowanych działań oraz wyjaśnienie/kontekst tych działań;
- włączenia uczniów ze szkoły prywatnej mieszczącej się przy ul. Wawelskiej do korzystania i współtworzenia oferty parku.

PODSUMOWANIE KONSULTACJI

W tej części raportu zamieszczono opis głównych założeń koncepcji rewaloryzacji parku w odniesieniu do propozycji zgłaszanych przez uczestników konsultacji oraz podsumowanie uwag z ostatniego spotkania.

W trakcie spotkania podsumowującego (24 lipca 2018 r.) zaprezentowano główne wnioski w ramach procesu konsultacyjnego oraz odniesiono się do nich podczas prezentacji koncepcji zagospodarowania parku.

W przedstawionym projekcie przewidziano m.in. następujące elementy:

- w zakresie funkcji i charakteru parku:
 - podział parku na strefy przeznaczone na różne aktywności: strefa wejściowa z pomnikiem Marii, strefa relaksu i wody, łąka i wybieg, strefa sportu, plac zabaw, leśna polana;
 - w okolicach placu – przestrzeń umożliwiającą wjazd foodtrucka oraz przyłączenie się do prądu;
 - edukacyjny wymiar parku – elementy tworzące ścieżkę dotyczącą Marii Skłodowskiej-Curie;
 - odpowiedź na potrzeby różnych użytkowników parku: właścicieli psów – pozostawienie największego trawnika, dwupoziomowe poidło; pacjentów – oddzielenie zieleni od ul. Wawelskiej, tężnie, kwiaty i krzewy kwitnące, przestrzeń zaaranżowana jako strefa relaksu; studentów mieszkających/uczących się w pobliżu – leżaki, miejsca do wspólnego siedzenia/spotkań, przestrzeń do różnej aktywności sportowej, w tym gier zespołowych;
 - utrzymany zielony charakter parku – chociaż ilość posadzek twardych zostanie nieznacznie zwiększona celem stworzenia placu obok tężni, to jednocześnie likwiduje się część niepraktycznych chodników, więc zmiany dotyczące proporcji zieleni i „betonu” nie będą odczuwalne;
- w zakresie infrastruktury parkowej i małej architektury:
 - więcej ławek, w tym dodatkowe ławki w pobliżu placu zabaw;
 - różnego rodzaju meble parkowe: ławki, w tym ławki ze stolikami, ławki do spotkań grupowych (w głębi parku), ławka z przewijakiem, drewniane leżaki, ławka wokół drzewa, ławka porośnięta bluszczem (będąca jednocześnie ławką Marii – obsadzenie jej odmianą powojnika wielokwiatowego – *Clematis Maria Skłodowska-Curie*), ławki pod pergolą;
 - w głębi parku, w części określanej jako niezagospodarowana, wprowadzenie punktowych urządzeń dla dzieci (naturalne elementy placu zabaw – pieńki), pojedynczych małych płyt dla spacerujących (wykonanych z karp pozostałych po ściętych drzewach);
 - dodatkowe oświetlenie w głębi parku;
 - oświetlenie – latarnie uzupełnione przez formy oświetlenia niskiego (pomnik oraz iluminacja drzew);
 - tężnie oraz elementy umożliwiające kontakt z wodą: zamgławiacz kolumnowy (4 szt.), poidło dwupoziomowe;

- toaleta przenośna w okolicy placu zabaw, wkomponowanie elementu poprzez obudowanie zielenią/bluszczem, uzupełniona przez ławkę z przewijakiem znajdującą się w pobliżu placu zabaw. Ponadto projekt przewiduje rezerwę terenu na zainstalowanie toalety miejskiej w przyszłości. Urząd Dzielnicy planuje także informować użytkowników parku o znajdujących się w pobliżu miejscach z ogólnodostępną toaletą w ramach akcji „bezpłatne WC”;
- w zakresie elementów sportowych:
 - odnowienie i zmiana lokalizacji boiska do koszykówki (w formie boiska do tzw. streetballu);
 - trawiaste boisko do gry w siatkówkę;
 - urządzenia do ćwiczeń (siłownia zewnętrzna z elementami do kalisteniki);
 - bulodrom;
- w zakresie modernizacji placu zabaw:
 - jeden większy plac zabaw (zamiast dwóch oddzielnych);
 - włączenie trawnika w obręb placu zabaw;
 - tunel z witek wierzbowych pełniący także funkcję ogrodzenia;
 - klasyczne zabawki i elementy do zabaw ruchowych m.in. pajęczynka, trampoliny, drążki;
 - elementy do interakcji tworzące laboratorium – „pompa” z wodą, rabata z ziołami, sprzęty do zabawy z piaskiem, stoliki i lady;
- w zakresie zieleni:
 - nasadzenia od strony ul. Wawelskiej – zieleń wysoka i krzewy, które umożliwiają zamknięcie placu na ulicę (budynek Akademika pozostanie widoczny, zieleń zasłoni głównie ulicę i zabudowania po jej drugiej stronie, a nie widok ponad nimi);
 - szpaler drzew i krzewów wzdłuż alejki spacerowej oddzielający od ul. Skłodowskiej-Curie;
 - nowa aranżacja zieleni wokół pomnika, w tym nowe nasadzenia, m.in. róże;
 - przesadzenie krzewów z miejsc, które mieszkańcy uznali za problematyczne;
 - dodanie kolorowych roślin kwitnących w postaci: łąki kwietnej, krzewów kwitnących, odmian róż i powojnika dedykowanych Marii Skłodowskiej-Curie;
 - rabata z ziołami przy placu zabaw, nasadzenia z pachnących ziół ogrodowych w okolicy tętni;
- w zakresie nawierzchni i przemieszczania się po parku:
 - zmiany krawężnika otaczającego pomnik – demontaż opaski z kostki granitowej, usunięcie bariery architektonicznej przez obniżenie części pozostawionego krawężnika od strony pomnika;

- dwa wejścia od narożników (wejście boczne od strony Centrum Onkologii – zmiana układu chodnika z uwzględnieniem istniejącego przebiegu);
- nawierzchnia wokół placu uzupełniona o opaskę z większych płyt granitowych – ułatwienie dla osób z problemami w przemieszczaniu się, rolkarzy itp.
- nawierzchnia alejek spacerowych spełniająca standardy dostępności – płyty betonowe (kostka bezfazowa) w kolorze szarym i beżowym;
- wykonanie obniżen krawężników przy chodniku wzdłuż parkingu (najmniej intensywnie wykorzystywany ciąg pieszy) umożliwiających wjazd na chodnik dla rowerów przy jednoczesnym zastosowaniu słupków drogowych.

Ponadto koncepcja nie zakłada wycięcia drzew ani likwidacji istniejących miejsc parkingowych przy sąsiadujących ulicach. Dodatkowe elementy zagospodarowania związane z utworzeniem małej architektury dla zwierząt (stanowisko do karmienia gołębi, budki lęgowe, ule, hotel dla owadów, przystań dla jeży itp.) nie zostały przewidziane w koncepcji rewaloryzacji, ale są możliwe do zrealizowania w przyszłości – pozwala na to zachowana przestrzeń zielona. Mieszkańcy mogą zgłosić je jako pomysły do realizacji, np. w ramach dzielnicowego budżetu partycypacyjnego lub inicjatywy lokalnej. Ostateczna wersja koncepcji zagospodarowania parku jest dostępna do wglądu na stronie internetowej Urzędu Dzielnicy Ochota.

Ogólnie uczestnicy spotkania podsumowującego pozytywnie ocenili propozycje rozwiązań. Doceniono wielofunkcyjność przestrzeni, zaproponowany podział na strefy oraz zachowanie lokalnego charakteru parku. Podkreślano, że koncepcja zagospodarowania jest wyważona i odpowiada na potrzeby różnych użytkowników parku. Wśród atutów wymieniano m.in. interaktywne elementy placu zabaw czy pozostawienie dużej powierzchni trawiastej bez zabudowań. Podczas dyskusji na forum zgłoszono dodatkowe uwagi i propozycje zmian, które zostają przytoczone poniżej wraz z informacją, w jaki sposób zostały uwzględnione w ostatecznej koncepcji zagospodarowania.

Uwagi uczestników spotkania podsumowującego	Sposób uwzględnienia uwag w koncepcji zagospodarowania parku
Wprowadzić rozwiązanie, które zapewni ochronę przed nagłą letnią ulewą, a przy okazji trochę cienia w słoneczne dni w postaci: płachty, płótna – estetycznego żagla słonecznego rozpiętego między drzewami w okolicy placu zabaw (rozwiązanie czasowe) lub altanki/wiaty – sugerowano utworzenie dwóch takich konstrukcji: w pobliżu ul. Wawelskiej oraz w pobliżu Kampusu (rozwiązanie stałe). Zwrócono uwagę, że cień byłby szczególnie przydatny w okolicy tętni.	Uwzględniono częściowo w projekcie. Przy tętniach zaproponowano nad ławkami 2 pergole zapewniające cień. Wybrano rozwiązanie mniej ingerujące w krajobraz niż altanka, a także pozwalające uniknąć potencjalnych problemów, np. zawłaszczania miejsca przez osoby spożywające alkohol w parku, problem z utrzymaniem porządku (tego typu obawy zgłaszano w procesie konsultacji w kontekście altanek i innych zadaszonych elementów małej architektury). Rozwiązanie w postaci żagla mogłoby okazać się nietrwałe ze względu na

	niewystarczającą odporność materiału na podwyższone stężenie soli w powietrzu. W przypadku nagłego deszczu użytkownicy parku mogą schronić się na placu zabaw pod zadaszeniami nad „laboratorium” (spadziste dachy są zainstalowane na odpowiedniej wysokości, aby mogła wejść pod nie osoba dorosła), a także, tak jak do tej pory się zdarzało, w holu Centrum Onkologii.
Wyznaczyć linie boiska do siatkówki, np. przygotować elementy pozwalające na rozpięcie taśm dzielących boisko.	Uwzględniono w projekcie. Zaproponowano obrys pola do gry – linia wykonana w formie pasa z piasku ubitego, w taki sposób, aby pas był stale widoczny i nie zarastał trawą.
Dołożyć kolejny element związany z wodą – fontannę posadzkową.	Pozostano przy dotychczasowych formach zapewniających kontakt z wodą pełniących podobne funkcje (tężnie, zamglawiacze boczne, poidło), z których pozostali uczestnicy spotkania byli zadowoleni i uznali je za wystarczające.
Wprowadzić stoliki w okolicy placu zabaw, przy których dzieci mogłyby zjeść przekąskę – niewielkie stoliki w rozmiarze „dziecięcy” (2-3 stoliki), bez krzesełek, a do wykonania blatów można wykorzystać karpę po ściętych drzewach.	Uwzględniono – w projekcie przewidziano w 3 małe stoliki z prostymi ławeczkami dla dzieci w wieku 4-7 lat. Ilość tych elementów jest ograniczona ze względu na konieczność zachowania stref bezpieczeństwa przy elementach wyposażenia placu, jak i uniknięcia możliwości wykorzystania stołów przez osoby spożywające alkohol.
Wprowadzić podświetlenia pomnika – oświetlenie niskie.	Uwzględniono w projekcie – przewidziano niskie podświetlenie oświetlające pomnik.
Wydzielić przestrzeń, którą zimą można wykorzystać jako lodowisko.	Ze względu na wielkość parku oraz konieczność zapewnienia dojazdu i przestrzeni serwisowej dla lodowiska, nie przewiduje się przestrzeni na lodowisko w parku. W ten sposób uwzględniono stanowisko pozostałych uczestników spotkania, którzy uznali, że park jest zbyt mały na taką atrakcję, zwłaszcza w obliczu wymagań technicznych, z jakimi się to obecnie wiąże. Wskazano, że lepszą lokalizacją

	dla lodowiska byłoby niedalekie Pole Mokotowskie.
Wydzielić pas rowerowy z alejki spacerowej.	W projekcie nie przewiduje się wydzielenia ścieżki ze względu na kwestie techniczne oraz w trosce o swobodę przemieszczania się wszystkich użytkowników parku. W ten sposób uwzględniono także głosy pozostałych uczestników spotkania, którzy byli przeciwni wydzielaniu osobnego pasa dla rowerów (argumentując, że tego typu rozwiązania nie sprawdzają się w parkach, np. na ścieżki rowerowe często wbiegają dzieci i psy).
Wybrać odpowiednie rośliny, która będą dosadzane w okolicy mini-tężni – gatunki odporne na sól/ podwyższone zasolenie powietrza.	Uwzględniono w projekcie – wśród roślin wskazanych do nasadzeń w okolicach tężni zaproponowano rośliny odporne na sól.
Odpowiednio zabezpieczyć teren parku przed parkowaniem od strony ul. Skłodowskiej-Curie – oprócz krzewów wprowadzić też inne bariery np. słupki.	Uwzględniono częściowo w projekcie W miejscach, gdzie planuje się przesadzić wysokie krzewy (min. 1,5 m) istnieje wysoki – na ok. 30 cm – krawężnik, który w połączeniu z krzewami będzie stanowił wystarczającą barierę. W okolicy drzew oraz w miejscach, gdzie istnieje możliwość wjazdu na chodnik, przewiduje się możliwość zainstalowania słupków.

Odniesienie się do wniosków uczestników konsultacji dopełnia załączony do niniejszego raportu projekt koncepcyjny rewaloryzacji parku im. Marii Skłodowskiej-Curie opracowany przez architektów z grupy projektowej Winkle.